

Вогонь Орлиної Ради

СКОБИ

ГОТУЙСЬ!

**МИТРОПОЛИТ
АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ**

* 7. 29. 1865

+ II. I. 1944.

23

В Д Е Н Ь С В Я Т О Г О А Н Д Р Е Я 13. Г Р У Д Н Я

Рік - річно дня 13. грудня в день Св. Андрея українська молодь у Львові вітала свого Великого Покровителя Митрополита Кир Андрея Шептицького. Щоб пригадати Незабутнього Добродія пластової та новацької молоді містимо на обгортці відбитку графки мистця М. Бутовича, що появилась на календарі на 1960 р., що його видав Пласт-прият і Комітет придбання Пластового Дому в Ньюарку, Н.Дж. Одночасно передруковуємо з "ГОТУЙСЬ" ч: 7/1954 вірш.

ПАМ'ЯТІ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

Було недавно, княжив князь
На нашій Україні,
Де колосилися жита,
Шуміли ріки сині.

Чужих земель не воював
Залізними полками,
Без зброї, в мирі панував
Над людськими серцями.

З Його палати на горі
При храмі там у Львові,
Лунало грімко у всі дні
Його владиче слово.

Він звідтіля благословив
Старечою рукою
Усіх, хто правду полюбив,
За правду йшов до бою.

Він звідтіля не побоявсь
Картати злих тиранів,
Відважно правду їм казав
Про їх діла погані.

А людям Він добро чинив
По цілій Україні,
І в Бога їм діждать молив
Ще кращої години.

Лічниці хворим будував,
А дітям гарні школи,
Хто в Нього помочі благав
Не відмовляв ніколи.

А хто вже добрий був маляр
Або співець великий,
Той певно ласку - поміч мав
У доброго Владики.

І де Бескид високий став,
Карпатські наші гори,
Митрополит подарував
Для новаків табори.

Аж ось прийшла нам вістка зла,
Принесла сум великий:
У Львові княжому нема
Вже нашого Владики.

І не дзвонитимуть Йому
Українські дзвони слави,
Не зложать квітів на труну
Стрункі пластові дави.

І наших жалібних пісень
Владика не почує,
А в Україні ніч і день
Червоний кат лютує.

Та хоч в палаті не прийме
Вже пластунів Владика,
В серцях новацьких хай живе
Його любов велика.

" В О Г О Н Ь О Р Л И Н О Ї Р А Д И "

- 23. К Р У Г Б Р А Т Ч И К І В І С Е С Т Р И Ч О К -

З М І С Т :

Евстахія ГОЙДИШ	- Від Редакції
Надя КУЛИНИЧ	- Плян праці для новачок
Сірий Орел Орест	- Плян праці для новаків
	- Новацька обрядовість
Сестричка ОНК	- Обряди відкриття новацького заняття
	- Співпраця виховників з батьками
Сірий Орел Евген	- Прапорці й тотеми в новацьких роях
	- Що треба нам знати заки організуємо прогулькү?
Сірий Орел Надя	- Осіння прогулянка
	- Природознання в новацтві
	- Історичний календар
	- Перегляд виховних матеріалів
В.І.	- Михайлик - семиліток
Антін Лотоцький	- Остаткові воєнні христини
	- Боягуз Панасик
Леонід Полтава	- Наша Батьківщина
Сестричка Леся	- Осінь йде ...
Ніна Туз	- Журавлі
Роман Завадович	- В гурті краше
Олександра Копач	- З юних літ св. Теодосія
Б. Ланилевич	- Опікун дітей
	- Дуб і ялина
І. Воробкевич	- Рідна мова
О.М.	- Кілька завваг до новацьких гор
Сірий Орел Н.К.	- Зільник без листків
Сестричка Ніна	- Верблюд
	- Зайчики /Гра/
	- Листування
Пл.сен. Леся Храплива	- Готуйсь говорить до новацьких виховників
Сірий Орел Леонід Бачинський	- Загадки
Сірий Орел Денис Беднарський	- Коник і пуска /Як зробити з паперу/.

Адреса Адміністрації В.О.Р.:

Пл.сен. Леся Юзенів
273 East 3rd Street
New York 9, N.Y. - USA

Адреса Редакції В.О.Р.:

Пл.сен. Надя Кулинич
101 St. Marks Place
New York 3, N.Y. - USA

Copyright Ukrainian Youth Organization "Plast" Inc.
New York, N. Y. - USA

Printed in U. S. A.

APR 1957

1. The first part of the report deals with the general situation in the country.

2. The second part deals with the economic situation.

3. The third part deals with the social situation.

4. The fourth part deals with the political situation.

APR 1957

В І Д Р Е Д А К Ц І Ї

ДОРОГІ СЕСТРИЧКИ Й БРАТЧИКИ!

Дехто з Вас затрівожився, що ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ довго не появлявся, хоч ми працювали без перерви весь час. Напевно до Вас вже дійшли два нові випуски... Бібліотеки ВОР, а саме:

"ЧОРНОМЕРЕЦЬ" вмілість для новаків, та

НОВАЦЬКІ ГРИ, що ними можуть користуватись всі, новачки й новачки. Ми зладжили теж розві й гніздові книги та звіти з діяльності гнізд і роїв, щоб допомогти Вам у правильному веденні діловодства новацьких з'єднань. Все те вимагало багато праці й коштів.

Автім ми розіслали до Вас запитник, у якому писали про всі справи відносно змісту та вигляду ВОР і просили написати нам Ваші думки, одначе Ви не відповіли громадю, всього 10 відсотків зацікавлених виховників виповнили й прислали нам запитники назад.

Із присланих відповідей ми довідались, що всі загалом користуються журналом ВОР, просять, щоб давати більше ще матеріалів, а особдвигорімайтруванія. Були навіть голоси, щоб ВОР видавати кожного місяця. Ідучи тому на зустріч ми приспішили появу збірника новацьких гор, що його вислали до всіх осередків. Якщо хтось не отримав просимо написати до Адміністрації ВОР і Вам негайно цей збірник гор вишлять. Ми працюємо тепер над матеріалами до майтруванія. Сірній Орел Денис Беднарський виготовив цілу збірку вмілості новаків "ЗОЛОТОРУКИЙ", що її вже друкуємо, а також викінчує окрему збірку матеріалів для новацького майструванія взагалом так, що з неї користатимуть всі виховниці й виховники.

Коли ж йдеться про ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ то нам треба помічників - співробітників, що писали б до нас. Ми не вимагаємо від Вас багатосторінкових гутірок, прекрасних розповідей, оповідань, віршів. Ні! В першій мірі хочемо, щоб Ви не боялися писати, ото ж пишть до ВОР листи про це, що цікавого сталося у Вашому гнізді - рої. Може Ви зробили осінню прогулянку, може заналили огник-ватру і переконалися, що програма при ватрі, що здавалося б була зовсім проста й незамітна, але прекрасно забавила дітей, може це була штучна ватра в домівці. Або може Ви оригінально прибрали новацький кутек в домівці, може змайстрували з дітьми просту річ, що легка до виконання, що всім подобалася /багато винаходів повстає часто випадково/. Про те все пишть до нас, не в формі звіту, а в формі листа, що його пишете до приятеля. Бо ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ є Вашим приятелем, що бажає Вам допомогти у виховній праці, але треба до нього написати хоча б раз у рік. Тому заведім у себе такий звичай, щоб хоч раз у рік /або й частіше/ написати листа до ВОР!

Одна з точок нашого плану до наступних чисел ВОР. Хочемо впровадити один цікавий відділ під назвою: "СИМВОЛИ НАШИХ РОЇВ". Як знаєте новацькі рої приймають назви звірів, птахів, рослин, комах. Звичайно приймають загалом знані назви тварин чи рослин, що їх діти розуміють і знають як вони виглядають. Щоб це краще оформити ми хочемо в кожному числі ВОР друкувати точніший опис одної твари-

ни чи рослини з рисунком і всіми можливими інформаціями. Це може допомогти виховникам - сестричкам і братчикам у виборі назви символу для роїв і познайомленням дітей з тим символом. Сьогодні є багато українських джерел, а крім цього можемо й поєкристиуватись і чужими. Кожний може взятись за те, а навіть якщо маєте старших новаків-нвачок, вони вже самі можуть Вам допомагати, коли скажете їм прочитати книжочку про символ рою і розказати на сходах про символ свого рою. Самі дивуетесь скільки цікавого діти довідаються з різних книжечок. Кожний з Вас повинен до цього розділу прислати хоч один допис. Чим більше Вас напише тим більше цікавого ми надрукуємо для всіх.

Пишіть о б о в'я з к о в о, бо Ваш лист, опис праці, Ваші досягнення - успіхи - поліпшення - а навіть невдачі будуть помічні другим. ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ є журналом новацьких виховників і ДЛЯ НОВАЦЬКИХ ВИХОВНИКІВ. В ньому пишуть виховники для виховників. В ньому повинен кожний поділитись зі своїм другом - подругою думками, досвідом і практикою.

Ж д е м о В а ш и х л и с т і в !

РЕДАКЦІЯ ВОР

Просимо Друзів, що мають дитячі журнали, які появлялися до війни

Дзвіночок
Світ Дитини
Наш Приятель
Малі Друзі

повідомити про це Редакцію ВОР

ПЛАН ПРАЦІ ДЛЯ НОВАЧОК

Почався знову новий рік пластової праці та довки зароїлися дітьо-рою. Щоб краще провести цей рік праці треба нам, новацьким виховникам, в першу чергу призадуматися над п л я н о м п р а ц і. Його треба д у ж е д о к л а д н о випрацювати, беручи до уваги вік дітей, їх заінтересування, вплітаючи зручно теми, що їх можемо взяти чи то з пір року /осені, зими, весни, літа/, чи релігійні й національні свята, пластові роковини /відмічення важніших дат рою, гнізда, станції/ чи загально-пластові напр. 50-річчя Пластового Уряду, 10-річчя станції й т.д.

На початку нашого нового року праці є вказане запросити батьків на зустріч, щоб їх познайомити з нашими планами, проблемами, чи то через існуючий Клубок Приятелів Пласту, або коли немає в місцевості Пласт-Приюту, безпосередньо й просити батьків про співпрацю й потрібну піддержку.

Починаємо наш план послідовно по місяцям від В Е Р Е С Н Я. Новацтво вернулося з пластових таборів чи літніх осель до домівок - і тепер домівка має бути місцем їхнього новакування впродовж повних 10 місяців. Новацькі виховники повинні подбати про естетичне виховання. Разом з новачками треба спільно подбати про вигляд домівок. Темою першої гутірки, до нею зачинаємо новий рік праці має бути:

"Прачайте нам табори, - вітай нам наша домівко!"

Кожний рій зокрема, або ціле гніздо разом подбають про влаштування н о в а ц ь к о г о к у т и к а - н о в а ц ь к у с т і н к у, якщо рої не мають ще своїх прапорців треба їх навчити, як їх вити і прикрашувати символами роїв. На прикрашування кутика - стінки надаються рисунки з мотивами осені, витинанки в кольорового паперу, робітки з каштанів - прикрашення домівки листками, червоною рябиною, тощо. Стіну газетку, чи новацький кутик можна змінити кожного місяця, чи чвертьріччя, залежно від нашої спроможності. Новачки самі, під наглядом виховниць повинні прикрашувати стінку чи новацький кутик - в той спосіб мають змогу виявити свою власну ініціативу, творчу фантазію та розвивати свої естетичні й мистецькі здібності. Згідно з пором року перевести такі гутірки, як ось:

Осінь в Україні

Збори осінніх плодів в Україні

Перелетні птаці в Україні

Осінь природа: ліс осінню і інші.

Одні сходни треба присвятити споминам з таборів. Якщо є можливості зробити прогулку до парку, городу чи лісу. При огнику новачки будуть залюбки співати ті пісні, що їх засвоїли собі на таборах, будуть відтворювати ті сценки чи інсценізації, котрі їм найкраще подобалися. Якщо немає такої можливості зробити це в домівці при штучному вогнику.

В гутірках ми повинні все порівнювати природу України з природою країни нового поселення, перелетні птаці в Україні з птацями, що їх новачки знають і бачать в країні їхнього поселення. При обрядах, що зв'язані з осінню з закінченням осінніх зборів порівняти чи в даній країні поселення немає таких, чи подібних звичаїв.

В тих гутірках впроваджувати нові українські слова, як назви городови /рин/, збіжжя, квітів, овочів, дерев, птаць чи звірів. На пластовому таборі "Калиновий хутір" в Іст Четгем цього року сестричка Світлана Луцька впровадила дуже цікавий словник, що допоміг новачкам засвоїти багато нових слів, придатних в щоденному житті.

Започаткуймо підготовку до проб та вмілостей, що їх будемо про-

водити впродовж дальших місяців. Вмілості вибираємо такі, що найкраще надаються на сходинах в домівках /на пр. вишивкарки, читачки, танцюристки/. Стежити все за актуальними подіями і зручно їх вплітати в програму сходин. започаткувати календар погоди - з рисунками чи наклеюваннями.

Ж О В Т Е Н Ь. Коли вже в наших доівках є чисто, гарно й привітно, чи не подумаємо над тим, як то гарно буде, коли ми зачнемо читати книжки. Якщо в даній місцевості є книгозбірня, книгарня чи друкарня, постараймося зробити прогулянку вперше до друкарні - о-після до книгарні, а вкінці до бібліотеки-книгозбірні. Треба попередити власників чи керівників згаданих місць і просити їх про пояснення на пр. як складаються черенки, потім мак друкується і повстає книжка. В книгарні довідатися про нові видання, про нові книжки, що є тепер в продажі. В бібліотеці покажемо новачкам як виглядає нутро книгозбірні, як розподіляють книжки, як обслуговують людей, як люде спокійно заховуютьс'я в бібліотеках, які книжки там знаходяться. Розпитати в книгозбірні про українські книжки, якщо таких немає, запропонувати відкрити відділ українських книжок. У власній пластовій доівці започаткувати н о в а ц ь к у б і б л і о т е к у, а якщо така вже існує переглянути книжки, повчити як їх опра-вляється; завести список і назначити бібліотекаря.

Не забувати про м а й с т р у в а н н я, ручні роботи, гри - пісні та забави, що є конечні до успішного й повновартісного переведення сходин. Треба також започаткувати вмілість читачки та змаг добрих діл.

У місяці жовтні в Україні є звичай почитання Матері Божої. Продовжуючи ту традицію новачки приберуть ікону Матері Божої в доівці вишиваним рушником і осінніми квітами.

Л И С Т О П А Д. Цей місяць присвячений ветеранам УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА: Українським Січовим Стрільцям, Українській Галицькій Армії, /УГА/, Армії УНР /Української Народної Республіки/ та інвалідам українських збройних сил. Багато оповідань про визвольні змагання українського народу найдете в українських читанках, в Готуйсь, ВОР, в часописах. Вивчити в'язанку стрілецьких пісень. Впровадити ляльковий театр.

Гутірки на тему: "Природа готується до зимового сну". Підготувати вечір казок і оповідань /шиття строїв для алегоричних постатей, роблення шапочок для квітів - все те включити до підготовки чечора казок/.

Продовжувати далше вмілості та проби, що їх ми започаткували у вересні й жовтні. Підготовляти вже робітки до "Різдвяного базару". Відбутти одну прогульку сполучену з листопадним "змагом". Відмітити роковини битви під Базаром.

Г Р У Д Е Н Ь. Зимові спорти й вмілості: ковзання - санкуван-ня /якщо на даному терені є сніг/, відвідини музеїв, чи інших цікавих місць. Не забути про поміч потребуючим /висилка одежі, книжок чи грошей, які є з новацького заробітку, чи ошадностей/. Подумати як відсвяткувати ДЕНЬ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО - великого покровителя й добродія Пласту. Підготовляти Вечір - Гостину св. Миколая. Вивчити сценку - підготовку до неї треба зачати зараз на початку новацького року праці/.

С І Ч Е Н Ь. Різдво - свято родини. З Різдвом зв'язані українські звичаї на Свят-Вечір. Свят-Вечірня Зустріч всіх Пластунів. Якщо є звичай перевести спільну ЯЛИНКУ, добре її підготувати, щоб дати дітям образ правдивої української Свят Вечері. Запросити батьків - Пластприят, Платову Старшину. Писання привітів до інших країн і о-середків. Різдвяний Базар, Коляда, Новий Рік - віншування, засіван-

ня, Йордан - щедрівки/.

Якщо новачки вже готіві до закінчення вміслостей - проб, що їх зачали в вересні й жовтні, святочно перевести їх на День Державности 22 Січня. Окремо святочно відміти День Державности і Рековини Крут. Гутірки на тему: Природа в зимі. Прогулянка до парку. Стеження за слідами на снігу.

Важливі постаті: Леся Українка.

Розвага: Костюмові забави.

Б Е Р Е З Е Н Ь. Природа на провесні.

Шевченківські святкування 100-річчя смерти поета й участь в них пластунів і новацтва.

Прогулянка до парку. Започаткування весняних вміслостей.

Сходи́ни присвячені ген. Тарасові Чупринці.

К В І Т Е Н Ь. Великдень - великодні звичаї в Україні і гагілки, веснянки. Писання писанок, показ влаштування й прикрашення великодного стола.

Пробудження природи з зимового сну. Привіт весні. Свято моря.

Весняні збірки листків і квітів. Садження рослин в глечках у кімнаті. Обсервація їх росту.

Відвідини ботанічних садів і зоологічних городів /звірниць/.

Т Р А В Е Н Ь. День патрона. Закінчення змагу першунів у гнізді.

Прогулянка в ліс, для відсвяткування Дня Патрона /окрема програма/.

На сходах присвятити гутірки великому письменникові Іванові Франкові, що багато писав для молоді. Інценізація Франкових оповідань.

День - Святе Українських Героїв /от. Петлюра, полк.Коновалець/.

Ч Е Р В Е Н Ь. Занятися підготовкою до літніх таборів. Перевести гутірки "Новацький Таборовий Виряд", "Порядок і дисципліна в таборі", "Таборові звичаї", "Співжиття в таборі й новацька дружба" і т.ч.

Превірити вкладки, книги, книжки визичені з бібліотеки, приготувати домівку до літніх вакацій - /зняти вишивки зі стіни, якщо є живі квіти чи рослини, дати їх на переховання до домів/.

Вилинути на батьків, щоб як найбільше дітей взяло участь в таборах.

=====

Це загальний - рамовий план праці. Тепер вже ВАШЕ ДІЛО, Дорогі Сестрички, у в а ж н о п р е ч л а т и цей план. Може дещо з цього плану придасться Вам, при укладенні Вашого плану праці, що його будете точно й послідовно проводити з Вашими новацькими ролями - гніздами.

Пам'ятайте без точного плану не може бути доброго успіху в праці. Тому зробіть собі план праці, та його точно придержуйтесь, а тоді побачити, що Ваша виховна діяльність буде правильніша й успішна.

Якщо у Вас є якісь думки, запити не вагайтесь написати до ВОР, що радо вислухає Вас.

Бажаю Вам успішної й витривалі праці.

Г о т у й с ь !

Ваша Сестричка Стаха

ПЛАН ПРАЦІ ДЛЯ НОВАКІВ

Про план у в а н н я виховної праці ми вже писали кілька-кратно на сторінках ВОР. На різних курсах і вишколах для новацьких виховників від складення плану праці, його обговорення залежить здобуття вищого ступеня виховників. Однак мимо цього планування праці — це найбільш занедбана ділянка у виховній праці. А саме брак плану й програми в роботі з новацтвом — найбільша хиба в кожній організаційній і виховній ділянці.

Що й досі ведеться в наших новацьких частинах так, що новаки ходять на свої сходи один раз в тижні, в суботу чи в неділю. Коли їхній виховник не має точного плану праці та докладної програми, що він кожних сходи має провести зі своїми новаками, не можна дивуватись, що його новаки нічого не знають, вони не поступують в новацькому вишколі. Їх зацікавлення новацтвом менше, а теж і сам виховник не даватиме собі ради з новаками. Звичайно такі новаки не їдуть на табори, а якщо й поїдуть, то вони там себе недобре почувають, вони відстають в таборній праці, є в усім позаду. Такі новаки не здають проб у приписаному часі, не будуть зацікавлені в новацьких вмілостях, вони все будуть останні в таборі чи в гнізді. Бо таборний вишкіл — це тільки швидке повторення всего того, що новаки повинні були навчитися в домівці протяж цілого року. Ото ж думати, що новацький рій, котрий не працював послідовно й систематично цілий час в домівці зможе це все надігнати на таборі, — це неправильне.

Тому наше основне недомагання у виховній праці з новаками — це б р а к п л а н у п р а ц і! Коли б наші виховники вміли свою працю правильно планувати, коли б вони мали подрібні програми на всі всі заняття зі своїми новаками, ми мали б дуже великі виховні успіхи в новацькій діяльності. При тому планування і програмовість незвичайно влегшують працю виховників, а спільні успіхи виховника й дітей, коли рій здобуватиме признання за свою працю, за зразкову новацьку пошту — це найкраща запорука, що такий виховник правильно працює, а такі новаки свій вишкіл в новацькому уладі принесуть до юнацтва і старшого пластуна, де всюди вже будуть зразковими членами нашої пластової організації.

Рік нашої виховної праці в домівках відбувається в 3-ох чверть-річчях — кварталах: в ОСЕНІ, ЗИМІ й ВЕСНІ. Протягом того часу кожний рій повинен перейти підготовку до п р о б и та здобути принайменше о д н у, або більше в м і л о с т е й.

На підготовку до проби треба всього два квартали; один, щоб пройти всі точки вимоги до даної проби, — а другий на те, щоб запізнати новаків з історичними особами доби, приписаної до даної проби. Всі ті вимоги є докладно подані в П Р А В И Л Ь Н И К У У.П.Н. й тому хто не має правильника, повинен обов'язково відписати собі ці вимоги проб.

Якщо це й досі хтось вважає, що пів року це замало, щоб підготувати новаків до проби, то він помиляється. Вимоги новацьких проб є мінімальні, а знання історії — це загальне запізнання новаків з історичними постаттями у формі оповідань, пісень і гор.Новак повинен вивчати історію України в школі українознавства або дома. Пласт не може заступити школи, бо має надто мало часу на одному занятті в тиждень.

В новацькому правильнику ми маємо 21 вмілостей, а досі був тільки один новак, що здобув максимум 10 вмілостей. А де ж інші новаки? Що вони роблять? Чому не здобувають по 10 вмілостей? Всі вмілості є доступні для новаків і діти радо їх здобуватимуть, але на жаль вони не

мають в тому належної заохоти й піддержки від своїх виховників, що самі не знають, що це таке новацькі вмілості. Часто чуємо від виховників, що для проведення новацьких вмілостей треба бути знавцем-спеціалістом даної ділянки, а однаке в більшості випадків - мусимо це, на жаль, ствердити - виховники є за вигідні й лінійні, щоб взятися до праці з проведенням вмілостей. Вмилості є обов'язкові для новаків для досягнення проб. Не можна перескакувати вимог проб, і якщо є вимога, що новак до пробі потребує здобути вмилість, він про це повинен знати і виховник має допомогти новакові здобути цю вмилість.

Крім збірних вмілостей є ще і н д и в і д у а л ь н і, тобто такі, що до них може новак сам підготуватися дома. Новаків треба повчити про ті - індивідуальні вмилості і напевно вони самі зачнуть їх здобувати одну за одну. Звертаємо однаке увагу, що новак може приготуватися тільки до о д н о ї вмилости нараз. То значить: коли цілий рік зимою проходить вмилість МОРОЗЕНКА, тоді новак не може здобувати вмилість ХУДОЖНИКА, мусить почекати з тим до весни. Досвід вказує, що вмилості найкраще проводити в о с е н і, бо тоді є на те найбільше часу. Коли починаємо з тим працю на початку вересня, отже до кінця листопада /коли похолодне/ можна перевести кожну вмилість, що потребує простору, тобто коли ходити до парку на сходи-ни.

Зимою треба перевести підготовку до пробі /всі точки за правильним/, а попри те, кожний новак вибере собі сам індивідуальну вмилість.

Весною перейти історичні гри. До першої маємо друковану книжечку "ОТРОК". До слідуєчих ще покищо не маємо друкованих матеріалів, але вправний виховник може укладати розповіді, гри й пісні, за зразком Отрока. Вважати, щоб не уживати тих самих гор, бо новакам це буде нецікаве.

Чи то зимою чи весною можна теж проводити збірні вмилості, якщо новаки з різних роїв зголосять охоту проходити якусь вмилість. Тоді можна проводити окремі сходи до даної вмилости й окремий виховник може переводити таку вмилість. Найкраще в таких випадках організувати при гнізді ланки вмілостей, підбираючи виховників для поодиноких ланок вмілостей, що особливо цікавляться даною вмилістю і мають досвід в тому, бо їй вже раніше проводили з роєм.

Кали ж не думаємо підготувувати новаків до жодної вмилости, тоді треба організувати якісь інші заняття, як курс народних танків, або якусь імпрезову ланку, де новаки готували б до різних виступів, вчилися декламацій, мельодекламацій, збірних рецитацій, легких спектак, тощо.

На кожне чвертьріччя мусимо запланувати стільки занять, скільки є тижнів. Треба теж пам'ятати про відмічення з новаками історичних роковин. В гнізді історичні роковини святкувати можемо на збірках гнізда, тоді в перезумінні з Гніздовим поодинокі рої можуть присвячувати одні сходи даній річниці, або хоча б кількома точками на програмі сходи гнізда. Самостійні рої мусять ці роковини відмічувати окремою програмою. Без огляду на те, чи новаки беруть участь у святкуванні даних роковин, що їх влаштує ціла Станиця, вони мусять почути про дану історичну подію на сходах рою чи гнізда. Це потрібне тому, що розповіді і ціла програма в гнізді чи рої є окремо пристосована рівня ревою новацтва і в такій програмі новаки братимуть безпосередню активну участь, виголошувати декламації, співати пісні, тощо. На імпрезах Станиці звичайно новаки є пасивними глядачами, а цілу програму виконують старші. З тої причини новацтво не має такого виховного успіху із самої тільки участі на збірці цілої Станиці.

Вкінці короткими диспозиціями теми, довкола яких готуватимемо програму занять на сходах новаків в поодиноких місяцях:

- Вересень: Обжинки. Звичаї пов'язані зі зборами збіжжя в Україні, роди збіжжя, овочів, Осінній краєвид і природа в осені.
- Жовтень: Місяць книжки і новацької преси. Зорганізувати бібліотеку при гнізді чи станиці. Заохотити новаків збирати книжечки, організувати й упорядковувати домашні бібліотеки. Купувати книжечки й передплачувати "Готуйсь" та інші дитячі журнали. Заохочувати читати книжечки, провести дрібну економність на закуп книжоу.
- Листопад: Листопадовий Зрив у Львові. Роди військових армій під час визвольних змагань: УСС, УГА, Армія УНР, І Дивізія УНА в 2-ій світовій війні. Прогулянка для збирання жовтих листків для зільників і прибирання домівок на Листопадове Свято.
- Грудень: Участь у Свят-Миколаївському вечорі. Зимові спорти і гри на снігу під час прогулянки. Почати вчити колядки. Різдвяні звичаї в Україні. Гутірка і святочні сходини в честь Митроп. Андрея Шептицького, - загальна молитва в наміренні його беатифікації.
- Січень: Участь в коляді. Свято Соборності й незалежності. Історичні постаті провідників визвольних змагань. Спільна Ялинка.
- Лютий: Зима в Україні. Зимові спорти: ковзання, санкування. Практичне слідження на снігу.
- Березень: 100-ті роковини смерти Тараса Шевченка. Генер.-хорунжий Тарас Чупринка.
- Квітень: Свято Чорного Моря.
- Травень: Свято Юрія для новаків. Великдень і великодні звичаї українського народу.
- Червень: Підготовка новаків до табору.

=====

Ще раз підкреслюємо, що ПРАВИЛЬНИК УПН точно встановлює обсяг виховної діяльності з новачками і тому всі новацькі виховники обов'язково повинні познайомитися з вимогами правильника. Зокрема всі виховники мусять знати вимоги новацьких проб і вмільостей.

Треба основно придержуватися приписаного часу новакування в підготвках до проб і їх складання. Якщо рій новаків існує пів року всі його члени повинні бути готові до проби та досягнути принайменше одну вмільість. Очевидно рій, що цього не досягнув працює незадовільно, це вказує, що виховник не притримується правильника не має доброго плану і не йде зі своїми новачками систематично з програмою.

Одною з найбільших перешкод у правильній праці новаків є те, що виховники надто часто не присутні на сходинах своїх рій, присилають заступників, що переважно не придержуються плану і провадять "імпровізовані сходини". Як часто трапляється, що із несутності виховника інші виховники провадять сходини з двома ряями, а той сам Гніздовий проводить заняття з кількома ряями, бо братчики заняті. Не треба дивуватися, що тоді новачки навіть по році вчацання на сходини не пройшли проби ані не здобули ні одної вмільости.

Тільки послідовна і планована послідовна праця і точне перестерігання ПРАВИЛЬНИКА У.П.Н. забезпечить успішну виховну працю з новачками.

Пам'ятайте про це Братчики - Виховники!

Н О В А Ц Ь К А   О Б Р Я Д О В І С Т Ь

Коли розглядаємо пляни праці, що їх виготовляють кандидати на одержання першого ступеня новацького виховника, приходимо висновку, що наші виховники не доцінюють справи обрядів у виховній праці в новацтві. Можливо, причиною цього є незадовільне трактування тієї теми на вишкільних таборах і курсах на I-ий ступінь новацького виховника. Знова ж причини цього треба шукати в браку відповідно опрацьованих матеріалів на тему "ЧАР НОВАКУВАННЯ" /Мольфарє, більше ініціативи!/. В кожному разі проблема існує і вимагає щоб призадуматись над її розв'язанням.

Було б нерозумним пробувати обговорити детально справу новацьких обрядів у короткому залучнику до листа. Мені важливим зараз є порушити справу й витягнути її "на ширшу арену". Тому цих кілька рядків пишу без жодних претенсій на те, що вони вичерпають проблему в цілому. Хочу лише, щоб вони послужили введенням до ширшої дискусії, що в ній участь повинні взяти всі члени "Орлиного Круга".

Представмо собі новака. Він зветься Юрко. Хто такий Юрко, - спитаєте? - Юрко - це просто хлопець. Це відповідь на загально прийняту, але неправдиву думку, що вічний рух не може існувати. Часом братчик порівняє Юрка з торнадом, бо він з'являється тоді, коли ніхто його не сподіється і несподіваною силою.

Він може бути всім, згл. чимнебудь .... - пожежником, що спішить до горючого дому, потім розвиває невидимого гумового вужа, залучує його до невидимого гідранту й скеровує невидиму струю води на невидний вогонь. Або він є пілотом турболітака, що злітає швидше від звуку в небесні висоти - чи навіть отроком Володимира Великого, що переживає весь грандіоз скидання статуї Перуна в Дніпро.

Автім це є зовсім нормальне. Якщо б ми не мали хлопців, як Юрко, наша праця в роях і гніздах була б дуже нудна. Мудрий - енергійний - цікавий, також часом крикливий і денервуючий ... Юрко має всі ці прикмети і багато дечого більше. Він - надія нашої нації. Ми всі маємо можливість впливати на життя таких хлопців, як Юрко - помагати йому йти шляхом пластового новака - ВСЕ!

Наше завдання - загнuzдати цю "АТОМОВУ" енергію й буйну уяву хлопців. Її можуть новаки виявляти багатьома способами, одним з них є обряди. Нагод для того є багато. Подумати хоча б про кожні сходи, які повинні зачинатись відповідним обрядом і кінчитись обрядом, - не конче тим самим, що на початку. Так, обряди мають дефінітивне місце на початку й при кінці роевих і гніздових сходин - занять.

Прийняття нового новака до Роя і складання ним заяви вступу - це один великий церемоніал. Складання чи радше признавання новацьких ступенів повинні залишитися на завжди в пам'яті новака, а досягнути це можемо відповідними обрядами. Я самий досі пам'ятаю в найменших деталях як прийнято мене до юнацтва. Чому не дати цього незабутнього спомену кожному новакові, що переходить до УПУ? Роковини оснування Гнізда, оказія затвердження частини - взагалі можливості для підкреслення обрядовости в КПН такі необмежені, що аж жаль, що ми ту справу так занедбали, що сьогоднішній стан здається мені непростими гріхом.

Юрко каже: - Ромко переходить до юнацтва - зробім йому правдиву ПАРАДУ. Ось тут маємо початок! Треба використати цей первісний зародок ініціативи та повести його у відповідному напрямі.

Довживна часу в якому хлопець може держати свою увагу на якійсь одній речі є необмежена. Тому важливим є, щоб кожна церемонія була

коротка й проста. Всі новаци беруть участь. Якщо передбачене "балакання, - треба підбирати вислови, що їх новаци легко запам'ятають. Простий виряд /на пр. палиці в першій Раді Отроків/. Не вимагати, щоб новаци вивчили свої ролі /коли треба, щоб вони щось говорили/ - вистарчить коли висловлять загальну думку.

Ніщо не станеться само від себе. Тому впорядник чи гніздовий повинен бути тим, що переводить обряд - координує акції всіх учасників. Він добре знає задуману церемонію й подає знаки для тих, що беруть у ній участь, закриває гладко помилки й провадить успішно до кінця. Це не значить, що виховник робить зі себе "показ", але мусить розділити "ролі" між учасників та перевести цілий обряд. Новакам треба сказати, що вони мають співати, чи рецитувати новацьку Обіцянку чи Закон, чи викрикнути роевий клич, чи стати в круг, чи загасити чи засвітити свічку, чи світла в домівці. Розділи отже функції. Подбай щоб обряд перейшов гладко!

Якщо йдеться про довші церемонії /приняття нового члена, обіцянка, признання ступеня, перехід до УЩО, і т.п./ можна навіть уложити відповідний скрипт /текст/ і розділити "ролі". Практичне виконання; - Гніздовий переписе кілька копій скрипту на машині й роздасть впорядникам, де кожний зачеркає свою частину червоним олівцем. Треба подбати, щоб і новаци знали, що до них належить /роевий, хорунжий з гніздовим знам'ям, опікун тотему і т.п./ Такий скрипт добре держати від рукою, щоб можна було зарадити, коли хтось "загубиться"!

Кожний виховник повинен вміти і м п р о в і з у в а т и. Електрична жарівка, кілька шматків червоного паперу чи матерії чи пару патиків - це все, що потребуємо, щоб зробити штучну ватру в домівці. Не забувати, що гості теж можуть брати участь в обрядах. В багатьох церемоніях можемо скористати з новацької символіки /орлина атмосфера, зокрема такі назви як Сірий Орел, назва новацьких ступенів, новацький Закон, Обіцянка, клич, привітання/. Обряд мусить бути п о в а ж н и й. Це не означає, що всі стоятимуть на струнці й уживатимуть високопарних, незрозумілих новакам фраз. Навпаки, церемонія має бути коротка, проста й легка до зрозуміння. Вживаймо як найбільше уяви так, щоб навіть нам здавалося, що стоїмо довкруги правдивої ватри в середині соснового бору. Стараймося всі бути тим Юрком, про якого я згадав на початку. З самого початку надаймо відповідний "настрій" й задержім його до кінця. Скажімо всім, включно з глядачами /якщо вони є/, чого від них хочемо. Не допускаймо жартів при церемоніях. Бережімся ситуацій, що можуть дати нагоду до сміху чи позіхання. Все повинно посуватись швидким темпом і інтересно вперед, щоб викликати відповідне наставлення і зрезуміння. Це дасть ПРАВДИВИЙ ДУХ щирости.

Це були б найважливіші думки. Кожний звук, кожний рух, кожний прилад має своє значення. Це СИМВОЛІКА й коли це все разом зложимо маємо ОБРЯД. Все пам'ятаймо, що наші старання приносять щастя - радість і будують характер хлопців подібних до Юрка.

ОБРЯДИ ВІДКРИТТЯ НОВАЦЬКОГО ЗАНЯТТЯ

Кожні сходи починаються відповідним обрядом. У сходах з означеною темою, обряд буде введенням до цієї нашої теми. Можливості маємо тут просто необмежені /гл. на пр. ігровий комплекс "ОТРОК"/. Тут я хочу нагадати лише кілька примірів обрядів, якими можна відкрити сходи:

1. **НОВАЦЬКА ПІСНЯ.** У постанові на "струнко" новаки співають новацьку пісню "Ми діти українські".
2. **КЛИЧ.** Сходи можна відкрити гніздовим згл. роєвим кличем.
3. **ОБРЯДОВА ПРОВІРКА ПРИСУТНОСТІ.** Впорядник відчитує список новаків. Кожний новак при викликанні робить щось спеціального, напр. назве я - кусь птицю, або скаже найкраще своє добре діло за час від останніх сходин, або відповідь своїм новацьким іменем і т.п.
4. **ПОЧЕСТЬ** для ЗНАМЕНИ. Новаки разом переходять попри прапорець, згл. роєве чи гніздове знам'я, складаю новацький привіт.
5. **ПЕРЕГЛЯД.** Перегляд одностроїв і чистоти повинен бути в кожному рої. Переводить його виховник. Якщо котрийсь новак є "не в порядку" вліди поговорити з ним пізніше "в чотири очі" й вияснити, як треба дбати про свій вигляд. Новаки не люблять коли їх "сварити" в присутності інших - їх це болить, тому не слід цього робити.
6. **ІСКРА.** Нова стають у круг. Впорядник передає "іскру" - потиск руки новака з лівого боку, той, у свою чергу, передає потиск слідувачу і т.д., аж новак з правого боку впорядника передасть йому. Певчити новаків, що в час перебігу іскри, можна в думці висловити якесь бажання.

А далі? Нехай тут стане в пригоді фантазія кожного новацького виховника.

=====
 .....
 =====

Сестричка ОНК.

СПІВПРАЦЯ ВИХОВНИКІВ З БАТЬКАМИ

ПЛАСТ - це самовиховна організація, але не в Уладі Пластового Новацтва. Новацтво ще треба виховувати. Не сміємо забувати, що виховання новацтва не лежить виключно на нас - пластових виховниках. Першим джерелом виховання є родинний дім - БАТЬКИ, відтак школа, церква, а відтак Пласт. Отже ми допомагаємо батькам і це ми повинні батькам сказати і тоді батьки будуть свідомі тої ролі Пласту й повинні нам помагати чим можуть проводити цю важку й відповідальну виховну працю з їх дітьми.

Цю справу треба поставити ясно перед батьками нашої молоді. Дуже часто з боку батьків чуємо тільки критичні зауваження і не маємо ніякої допомоги ні підтримки. Та до тих критичних зауважень нам треба прислухуватись і перевірявати їх в нашій роботі. Деколи батьки не знають докладно для якої мети вони вписують дитину до Пласту. Одні вписують тому, щоб дитина навчилася говорити рідною мовою, кращої поведінки, народних танків, привикала до пластової дисципліни і т.п. Не все ті надії батьків сповнюються в такій мірі, як вони цього бажали б. Але найчастіше батьки дуже мало знають про це, що властиво роблять діти на новацьких зайняттях.

Ото ж перше й головне наше завдання і н ф о р м у в а т и як найчастіше батьків про виховну працю з новацтвом. Не думайте, що треба кликувати часті сходи з батьками - Ні! Запрошуйте їх на святкування рою чи гнізда, - напр. на складання заяви вступу, наділювання новацької хустини, на признавання вмілостей, іменування жовтодзюбів, складання новацької обіцянки тощо. При цій нагоді коротко переговорити

про це, яку діяльність ви плянуєте з новацтво на найближчий час, по-
дайте подрібніше програму й речинці. Запрошуйте всіх батьків, а то
й цілі сімі на кожні святочні сходи. Тоді батьки матимуть нагоду
бачити вашу працю, познайомити з виховниками, з новацьким проводом
та виявити в чому можуть вам допомогти. Особливе допомога батьків є
потрібна при організації різних прогульок, доїздів, опіки, тещо. Та-
кож наставлення батьків буде інше до виховників, що вони їх особисто
знають, ніж до таких, що їх знають тільки з оповідання дітей.

Згадали ми вже про деякі бажання батьків, що їх вони ставлять до но-
вацького виховання. На перше місце тут висувається УКРАЇНСЬКА МОВА
і національне виховання. Рідна мова мусить панувати в кожній україн-
ській родині й організації. Ми маємо вже поважні труднощі, мусимо ду-
же послідовно й неструджено плекати культ української мови серед на-
шої дітвори й юнацтва. Не можемо ні на хвилину про це забути. А даль-
ше національне виховання нашого новацтва мусить пронизувати цілу на-
шу виховну програму. Робимо це шляхом святочних сходин рових і гніз-
дових для відмічення різних народніх роковин, для вшанування історич-
них постатей і т.п. Не забуваймо вчити дітей хочби тільки коротень-
ких віршиків, щоб декламували одинцем, або збірне цілими ряями. По-
казуймо їм образки наших діячів, князів, гетьманів, поетів і т.п.
як часто це тільки можливе, щоб затирили собі їх прізвища їх діла
для України, їх твори, тощо.

На другому місці бажання батьків, що їх діти вчитися будуть КРАШОЇ
ПОВЕДІНКИ. Тим очеркується намагання зберегти дітей від руйнуючого
впливу довкілля, вулиці, а навіть злочинности. Завдання, що його має
має ПЛАСТ в цій ділянці ПРЕВАЖЛИВЕ й ДУЖЕ ВІДПОВІДАЛЬНЕ.

Якже ж діяти нам у тій ділянці? Тут конечно тісна співпраця
батьків і виховників. В першій мірі потрібний ПОСТІЙНИЙ НАГЛЯД над
молоддю і дітворю. Діти без нагляду можуть мати різні деструктив-
ні - руйнуючі відрухи /інстинкти/. Скільки то випадків, що діти при
забаві сірниками спричиняють велику пожежу. Ми знаємо, що нерас у на-
ших домівках понищено уладження, зруйновано фортепіан і т.д., а це
теж саме, що трапляється так часто в руйнованні шкільного влаштуван-
ня, про що йшуть часописи. МУСИМО МАТИ НАШУ МОЛОДЬ ПОСТІЙНО ПІД НА-
ГЛЯДОМ. Не може бути випадків, що виховники спізняються чи не прихо-
дять на заняття. Одне пропущене заняття, на яке виховник не з'явився
може спричинити нещастя, воно зруйнує працю виховника продовж довгих
місяців.

Вкінці маємо привчати наше новацтво до ПОРЯДКУ, ДИСЦИПЛІНИ й КАРНОСТИ.
Й тут мусимо співпрацювати тісно збатьками, а батьки мусять підтриму-
вати наші намагання в тій ділянці. Якщо дитина робить дома, що сама
хоче й не привикла до послуху, порядку, виховник не зможе зробити я-
когось надзвичайного успіху з нею. Мусить бути обовільна співпраця
і виховна співдія дому й пластового виховника.

Коли бачимо як у нашому довкіллі малолітні хлопці й дівчата на-
логово курять, хоча лікарі ствердили вплив тютюну на трашенно пошире-
ну недугу рака легенів. Коли бачимо як шириться алкоголізм у молоді
щоведе до фізичного знищення і злочинности, тоді зрозуміємо як вели-
ке завдання ПЛАСТУ для нашої молоді. Не дивно, що в почутті відпові-
дальности за долю нашої молоді потрібна є тісна й постійна співпраця
батьків і пластових виховників.

Тому наша пластова - новацька виховна діяльність є ВАЖЛИВА, КО-
НЕЧНА й ПОЧЕСНА, а СПІПРАЦЯ БАТЬКІВ мусить бути ЖЕРТВЕННА, не тіль-
ки моральною поміччю але теж і МАТЕРІЯЛЬНОЮ, конструктивна, реальна,
ділами й піддержкою, а не критикою і наріканнями.

ПРАПОРЦІ Й ТОТЕМИ в НОВАЦЬКИХ РОЯХ

Виступає новацький рій. Першим іде рійовий, в його руках прапорець рою. За ним іде найкращий член рою, він несе рійовий тотем. По прапорці й тотемі пізнати яка назва рою. На жаль, такого виду ми не часто зустрінемо в наших частинах. Майже ніхто не має рійових прапорців, а про тотети вже й не згадувати. Не тільки новаки, але й багато братчиків не знає, що таке тотем. Чому воно так? Чи не маємо новацького правильника? А може немає кому того правильника читати?

Це гірка правда, що в переважаючому числі виховники не цікавляться правильниками, вони провадять відтак цілу працю н а в г а д. Звичайно оправдуються виховники браком правильника, але коли їм дати цей правильник до рук, то все одно праця не покращає, бо треба мати бажання прочитати правильник, а відтак за вказівками правильника провадити працю по своїм силам найкраще.

Нераз новаки бачуть, що юнацькі курені мають свої прапори і тоді вони питаються: - "А чому ми не маємо прапору"? Яку ж дамо відповідь тим новакам. Їм треба сказати прямо, бо все, що їм скажемо, вони приймуть за правду. Тому не дражніть дитячої терпеливості якимись обіцянками, а передовсім не обманюйте їх. Новацький прапорець так легко зробити...

Потрібно два куски полотна, один жовтий, другий зелений. Щоб краще пояснити відтіні красок подаю числа ниток до вишивання ДМЦ, що їх треба роздобути по кускові і при купні матеріялу на прапорець дібрати найбільш подібну краску. Ото ж жовта-краска 4444, а зелена 904.

Що подає ПРАВИЛЬНИК про новацький прапорець і тотем:
РОЙОВЕ ЗНАМ'Я /хоруговка/ - жовтий прапорець із зеленою сільветкою рою у формі рівнораменного трикутника з підставою 20 см. /8 цалів/ і висотою 40 см. /16 цалів/. "РОЙОВИЙ ТОТЕМ" - зображення символу рою, прикріплений до однометрової палиці у верхній її частині".

Тепер декілька пояснень, як шити прапорець: Витяти два трикутні куски матеріялу, зішити два довші кінці зовсім, а коротший кінець тільки до половини. Відтак вивернути прапорець, щоб шев був всередині та зашити решту. До прапорця треба пришити в двох кінцях підстави по 2 жовті шнурочки, чи пасочки з жовтого полотна, щоб можна було прив'язувати прапорець до держака. Сільветку символу рою треба нарисувати, відтак витяти з зеленого матеріялу дві сільветки і пришити до готового прапорця з двох сторін. Сільветки пришивати разом, бо тоді не буде видно швів і обі сільветки будуть рівно пришиті. Сільветки повинні бути пришиті на самій середині прапорця та на 2.5 см. /1 цаль/ від берегів прапорця.

Прапорці найкраще шити зі звичайного полотна бо тоді їх легко випрати. Сільветка може бути також з полотна, або можна її вигантувати зеленими нитками. Якщо робити прапорець з фільцу, то його дуже легко шити, бо не треба зарублювати, але такий прапорець дуже швидко нищиться. Фільцовий прапорець не можна брати на дощ, ані прати, його треба давати до чищення.

Тотем. Найкраще вирізати з грубої дошки сільветку рою, вигладжуючи заокруглити краї і помалювати. Крім дерева можна робити сільветку символу рою з паперової маси, з матерії випихаючи її ватою, з пластичних чи гумових торбинок /якщо символ є дуже заокруглений/, з дроту /робимо скелет і обвиваємо папером чи матерією/. Використовуйте вашу фантазію, щоб тотем вашого рою був найбільш оригінальний. Вичерпні вказівки як

робити новацький роевий - гніздовий тотемі подав Сірий Орел Денис БЕДНАРСЬКИЙ в ч. ВОР. Він є спеціалістом новацького майстрування. Якщо маєте якісь проблеми можна звернутись до него за посередництвом Редакції ВОР про пораду./

На палицях тотему можна вирізувати, випалювати чи писати тушом імена новаків, важніші дати з історії рою, тощо. На кружок тотему причіплюємо кольорові стяжечки чи шнурочки на котрих члени зав'язують вузли за добрі діла, гарні вчинки, похвали і т.п.

Так прапорець - роеве знам'я як і тотем повинні бути гордістю рою, а кожний його член повинен радіти, коли то якраз йому дозволять на виступі рою нести знам'я чи тотем.

Сірий Орел ЄВГЕН

ЩО ТРЕБА НАМ ЗНАТИ ЗАКИ ОРГАНІЗУЄМО ПРОГУЛЬКУ?

Прогулька це одно з занять, що найбільше цікавить новаків. Автім одне невластиве потягнення виховника може змінити прогульку із чогось найгарнішого в щось найгірше. Тому перед прогулькою виховник має велике завдання докладно обдумати і приготувати п л я н прогульки: місце прогульки, засіб транспорту, ціль і завдання прогульки, програму заняття на прогульці, потрібні прибори кожного новака, загальне приладдя до вжитку всіх учасників прогульки, потрібні харчі, потрібні гроші, засоби першої допомоги і т.п./

Діти дуже радо йдуть в ліс, щоб бавитись і це властиво суть новацької прогульки - г р а в т е р е н і. Новаки йдуть бавитися в терен під доглядом братчика, що проводить цілою грою. Але заки ми підемо в терен ми мусмо рішитись к у д и підемо, я к у велику г р у будемо переводити в терені, що будемо робити крім цього і т.д. Коротко кажучи ми мусмо приготувати наперед програму прогульки.

На таборі справа є далеко простіша. Ми маємо програму і її переводимо в життя. Одиноким недомаганням, що може нам все поспувати є д о в - г и й м а р ш і довгий час прогульки. Якщо марш є довгий або доїзд до місця прогульки триватиме надто довго то діти будуть так перемучені /мимо частих відпочинків під час маршу/, що їм відхочеться багато речей. Тоді коли прийде час на велику гру не буде кому вже в ній брати участь. На довгу прогульку треба брати більше харчів, що його звтчайно нестимуть виховники. Одинокий вихід для цього є - робити к о р о т ш і прогульки. Якщо ми є в таборі і немає близько табору доброго місця на прогульку, то краде дітей тоді відвезти, а харчі окремо доставити на час у призначене місце.

Коли ми є в станиці /в місті/, ми не є обмежені до прогульки тільки літом. Але ми мусмо знати точно чи в місці, де ми думаємо їхати на прогульку в парку чи в лісі, чи ми можемо там запалити хочби невеликий огник. Харчі мусмо брати зі собою самі, важне питання чи на місці будемо мати воду до пиття і про те мусмо знати наперед.

Так на таборі, як і після табору на прогульці великий відпочинок слідує щойно після великої гри /теренової гри/. Місце на відпочинок мусить бути добре дібраний, затишний з тінню в соняшний день. Місце на прогульку треба переглянути чи не має там трійливих рослин, чи якоїсь небезпеки для дітей. Ми мусмо знати чи вибраний нами час на прогульку і терен не є порею і місцем де відбуваються, наприклад, польвання, щоб не було якогось нещастя. Все мусмо тямити, що безпека дітей є першою вимогою

що її мусимо перестерігати в усіх новацьких заняттях, а передусім на прогульці. Тому підготівляючи прогульку ми заздалегідь повідомляємо про неї батьків дітей і мусимо мати їх згоду-дозвіл, щоб діти брали участь в прогульці.

Ото ж пам'ятайте, Сестрички й Братчики, що прогулька з новацтвом є важливим виховним заняттям, що мусить бути заздалегідь пляноване, з точно виробленою програмою, з попередженням батьків молоді й новацького провладу осередку /Гнізда/. Тоді прогулька буде дійсним виховним заняттям, напевно буде цікавою для дітей, що будуть довго її згадувати і допитуватися у вас постійно, коли буде наступна прогулька.

Сірий Орел Надя

О С І Н Н Я П Р О Г У Л Я Н К А

Наше новацтво повернулося з вакацій. Під час вакацій діти побували в новацьких таборах чи з батьками в горах, над озером чи річкою або й над морем, у лісі чи парку - одним словом у природі. Тепер коли ми почали наш осінній сезон праці - воно не значить, що від тепер будемо працювати з новацтвом тільки в домі в ці. Ні! Самі діти не схочуть сидіти спокійно в домівці. Вони будуть просити нас, щоб піти "до парку побавитись". Не відмовте проханню дітей. Використуйте кожний можливий час, щоб піти на новацьку прогулянку.

Що ж можемо робити на осінній прогулянці з новацтвом? - запитасте. Можливості дуже великі й різноманітні, ось вам кілька для прикладу:

1. Прогулянка до парку з метою переведення теренових гор, збирання листків до зільника, як теж листків для прибрання домівки на час святкування Листопадових Роковин, вкінці переведення забав і М'ячевих гор.
2. Прогулька до зоологічного парку - звіринця з метою показати дітям різні звірята. Навчити новаків українських назв звірят і повчити про тих звірів, що живуть в Україні. Якщо в звіринці є відділ домашніх тварин, то обов'язково туди піти, бо діти, що виростають у великих містах часто не знають нічого про домашні тварини. Треба мати в запасі кілька цікавих оповідань, казок, легенд з тваринного світу та принагідно їх дітям розказати. Не забудьте взяти фотоапарат, щоб зробити спільну світлину.

В деяких зоологічних парках є окремі відділи акваріум. Багато дітей має дома маленькі басейни з тропікальними рибками. Вони будуть дуже раді, коли побачать багатство водних тварин.

3. Прогулька до ботанічного городу осінню не менш цікава, не менш цікава. Рістня в природі осінню багата в чудові краски та овочі. Розповідайте дітям про рістню в Україні й про плоди української землі осінню.
4. Прогулька над море. Осінню немає натовпу на прибережних пляжах. Прекрасна нагода для будовання замків, моделей табору з прибережного піску. Багато місця для м'ячевих і рухових гор. А які чудові мушлі різних родів, красок і величин. Попробуйте теж слідження на прибережному піску, воно дуже цікаве, розвиває спостережливість дітей. Переведіть гри на СЛІДЖЕННЯ із нового ЗБІРНИКА ГОР, що вийшов тепер в Бібліотеці ВОГНЮ ОРЛИНОЇ РАДИ.

Цікаві для дітей прогулянки повторяти часто. Укладати вільну програму, щоб можна було скоротити, коли покажется за довга. Старатися не йти з дітьми двічі в одне й те саме місце.

ПРИРОДОЗНАННЯ В НОВАЦТВІ

Мабуть одна з найбільш цікавих, а одночасно найбільш занедбаних ділянок в нашій пластовій діяльності це з н а н н я п р и р о д и. Загал пластунства мало побуває в природі тому й природою не цікавиться її не навчився любити. В нашій діяльності надто м а л о прогульок, проходів, туристичних мандрівок. Одинок зацікавлення природою приходить у нас тільки тоді, коли треба здавати пробу. Але й тоді пластунство не пізнає природи, а тільки вивчає з книжки деякі назви тварин, рослин чи мінералів, неначе вірш, не маючи переважно ніякого уявлення як це все в дійсності виглядає.

Не можемо тому й дивуватися: не зацікавили ми та не навчили ми любити природу новацтво, тому і юнацтво знавимо її, не буде любити. Тому природознавня треба починати від новацтва, що коли зацікавиться цим піде дальше здобувати знання і досвіду в юнацтві.

Пізнавання природи починає новацтво від самого початку новакування, від часу п р и х и л ь н и к а. Пересічно новак є 4 - 5 років в уладі новацтва. Це довгий час і впродовж його новацтво повинно поступенно переходити природничий світ теоретично на сходах та дома за допомогою книжок, ілюстрацій, розповідей, оповідань, казок тощо. Пребагатий для того матеріал і скільки цікавого до розповідання виховників, а слухання для новацтва. Практично вчиться цього новацтво на прогуляках, таборах і вакаціях.

З якими ділянками природознавня можемо зазнайомлювати дітей:
рослинний світ: дерева, городина, збіжжя, овочі
тваринний світ: звірята, комахи, риби, плазуни
мінерали - планети

Розуміється, що все те маємо подати новацтву зрозуміло на поземі їхнього дитинного світосприймання. Маємо теж доволі довгий час бо аж 4 - 5 років, бо так довго діти є в новацтві. Якщо приходить ся нам працювати зі старшими вже дітьми, що записалися до новацтва пізніше мусимо програму прискіпити.

Програма зайнять повинна ось як виглядати:

Новак мусить мати а л ь б о м. Найкраще обкладинки на 2 чи 3 перстені до котрих він міг би вкладати картки з рисунками, картки з наклеєними експонатами та картки до писання. На кінцевій обкладинці наклеїти велику куверту. Новакові треба порадити, що він має мати альбом звіряток, що повинні бути нарисовані, або наклеєні. Його завдання має бути збирати всі можливі ілюстрації звіряток та наклеювати їх одні за одними на картках альбому. Коло кожної ілюстрації треба залишити дещо місця, щоб було можна написати назву звірятка, де воно живе і чим характерне. Подвійні ілюстрації /т.зв.дублети/ вкладати до коверти, щоб їх можна вимінювати зі своїми товаришами.

Можна для заохоти зробити змагання за найкращий альбом, найбільше звірят в ньому, найкраще і найчистіше втриманий - тощо.

Є багато дитячих книжечок, що їх рисунки надаються легко до відрисовування. Хай отже новаки поспробують якимнебудь способом відрисовувати звірята, що питомі околиці де новак мешкає, окремо звірята, що є в Україні. Приписових звірят повинно бути принайменше 10. Рисунки можна робити в красках.

Братчик повинен теж помагати новакам збирати образки і давати їх тим, котрі мають найменшу можливість збирати ілюстрації, як теж приносити образки до відрисовування.

Через місяць від коли ми почали збирати образки всі новаки повинні принести свої альбоми і показати, що вони там мають. Відтак

вони можуть приносити альбоми раз у місяць, або що два місяці, залежно від того, як братчик скаже. Коли мине пів року новак починає нову збірку, а рівночасно продовжує попередню. Таким чином новак постійно продовжує свою збірку, а альбом /обкладинки з перстеньми/ дають змогу додавати все нові картки там, де потрібно.

Кожний новак буде мати інший альбом. Один буде мати старанний, інший недбалий, але кожний мусить його мати, щоб щось вчитися. Воно не є потрібне ні до проби ні до вмілості, але для самого знання дитини, для спрямування її зацікавлення в певному напрямі, для вщиплювання навички колекціонувати - збирати.

Якщо йдеться про звірята до альбомів можемо вклеювати картки-видівки, світлини, витинки з журналів, газет, рисунки.

З рослинами можна мати більше цікавих занять, а саме збирати цілі малі рослини із корінцями, листочками та квіткою, що їх сушимо перед тим.

З дерев збираємо й сушимо листки, овочі /жолудь, шишки/. Тоді на листку паперу можемо нарисувати силуетку цілого дерева, нарисувати теж листок та ще й приклеїти засушений листок. Засушені листки треба прикрити прозорим папером, щоб не кришилися.

У комах можна шукати за крильцями метеликів, панцирями чи щипцями жучків - тощо. В дальшій стадії можна пізніше окремо зачати колекцію самих метеликів, що є вже складніше.

Так виглядає програма природознавства для новацтва. Якщо кожний новак чи новачка при переході до юнацтва крім трьох новацьких проб, декільки вмілостей матимуть такий природознавчий альбом, то такі діти дуже багато хосенного здобудуть в новацтві.

Допоможіть нашому новацтву як найбільше скористати в часі новакування. Починайте зразу програму природознавства, а побачите яке зацікавлення і радість матимуть діти в тій ділянці. Тоді теж ваша праця з новацтвом не буде вам тягарем, а приємністю.

І С Т О Р И Ч Н И Й   К А Л Е Н Д А Р

ВЕРЕСЕНЬ

- 2.9.1709 помер в Бендерах гетьман Іван Мазепа
- 5.9. 911 договір князя Олега з греками в Царгороді
- 5.9.1874 народився письменник Михайло Коцюбинський
- 12.9.1769 народився Іван Котляревський, батько української літератури
- 21.9.1944 помер Олександр Кошиць, диригент славної Української Капелі
- 29.9.1866 народився проф. Михайло Грушевський, славний історик та перший президент Української Народної Республіки

ЖОВТЕНЬ:

- 1.10.1187 попер галицький князь Ярослав Осмомисл
- 5.10.1657 вибрано гетьманом Івана Виговського

ЛИСТОПАД:

- 1.11.1918 листопадовий зрив у Львові.
- 1.11.1944 помер митрополит граф Андрей Шептицький
- 6.11.1912 помер Микола Лисенко, український композитор

ГРУДЕНЬ:

- 4.12.1803 помер на Соловецьких Островах останній кошовий Запорізької Січі Петро Кальмишевський, засланий москалями
- 9.12.1834 народилася письменниця Марко Вовчок
- 19.12.1240 Татари під проводом хана Батія зруйнували Київ

ПЕРЕГЛЯД ВИХОВНИХ МАТЕРІЯЛІВ

Оповідання з княжої доби:

- Про короля Данила, що збудував Львів - Мій Приятель 7/58, ст.4.
- Пам'ятний день князівни Анастазії - Ле.К. Готуйсь 8/57 ст.8.
- Княжий двобій - Володимир Барагура, Веселка 4/54, ст.7.
- Коли Дмитрів Дзвін уперше задзвонив - А.Лотоцький, Веселка 11/55, 2.
- Цариця України - Юні Друзі 4/55 ст.4.

Оповідання з козацької доби:

- Карий кінь Морозенка - Текля Бук, Готуйсь 10/58, ст.11.
- Великий дух України - А.Лотоцький, Веселка 1,54, ст.6.
- В татарській неволі - о.П.Ж., Мій Приятель, ст.4.

Оповідання з новітніх часів:

- Стрілецька дитина - Ярослав Масляк, Мій Приятель 9/52, ст.7
- Богданьова пригода - Сірий Орел Орест, Готуйсь 9/57 ст.10
- Львів наш! - братчик Т.Когут, Готуйсь 9/58, ст.2.
- Дідусева медала - Михайло Маморський, Веселка 11/55, ст.5.
- Стежка до повстанців - Ю.Тарнович, Веселка 11/55, ст.7.
- Гайдамаки визволили - Т.Сидоренко, Веселка 10/56, ст.8.
- Стрілець Лядек зголошується до слуби - О.Данський, Веселка 11/56, 2

Оповідання:

- Квіти для Владики - Вуйко Іван, Готуйсь 10/56 ст.2
- Срібний гріш - Ле.К., Готуйсь 10/56, ст.5
- Бабине літо - Сірий Орел Орест, Готуйсь 8/57 ст.6.
- Вірні товариші - Ф.Гай-Гаєвський, Веселка 9/57 ст.6
- Перша опера для дітей - О.Л., Веселка 9/58, ст.11
- Золоті колоски - В.Х.Б., Веселка 9/58, ст.6.
- Совина нивка - Текля Білецька, Веселка 12/58 ст.6.
- Дніпрові пороги, Юні Друзі 5/57, ст. 16

Казки:

- От така собі казка - Т.Білецька, Мій Приятель 10/52 ст.4
- Три міхи хитроців - Іван Франко, Мій Приятель, 1/57 ст.4.
- Пригоди мишки - Готуйсь, 6/54, ст.7.
- Князенко Гонвітер - Віра Селянська, Готуйсь 7/55 ст.2.
- Завзята мушка - Н.Перелісна, Веселка 10/55, ст.5.
- Чому півні співають - Юні Друзі 6/58 ст.13.

Природознавчі оповідання:

- З життя псів - Мій Приятель 7/53/ст.7.
- З життя звірят - Іванна Савицька, Мій Приятель 9-10/54 ст.13
- Пізна осінь в Україні - Вуйко Квак, Готуйсь 6/54 ст.9
- Птахи летять /рисунок птахів/ - Сестричка Надя, Готуйсь 9/56, ст.12
- Гризуне в Україні - Л.Бачинський, Готуйсь 10/58, ст.9
- Про устриць-шуроловів і птаха-пастуха, Веселка 12/58, ст.12
- Павучки-мандрівники - Лідія Персидська, Веселка 10/58, ст.4.
- Спосум - Г.Ч., Веселка 11/58, ст.11
- Куток природи - Л.Бачинський, Юні Друзі 7/56, ст. 14
- Передбачливий звір - Дядько Тарас, Юні Друзі 6/57, ст.16
- Природа навколо нас - Юні Друзі, 5/57, ст.18
- Лилик - Л. Бачинський, Юні Друзі 5/58 ст.16.

Вірші:

- Забуте яблучко - Іва, Мій Приятель 5/56 ст.11.
- Сніговий дід - Мій Приятель 10/56, ст.14
- Рідна мова - Сидір Воробкевич, Готуйсь 4/54, ст.2.
- Гостинець Святого Миколая - Сестричка Леся, Готуйсь 7/54, ст.2.
- Осінь - Ніна Мудрик, Готуйсь 9/55, ст.10
- Кріс - Л.Храплива, Готуйсь 9/58 ст.1
- Вивірка - О.Олесь, Веселка 2/54, ст.3

Сценічні картини:

Різдво в борі - Роман Завадович, Мій Приятель 10/52, ст.9
Іде, іде до дітей Миколай дідусь святий - Р.Завадович, Юні Друзі
7/56, ст.6

Карта України - ілюстрована, Юні Друзі 6/57, ст.10

Майстрування:

Прикраси на ялинку - Готуйсь 10/55, ст.10
Збудуй вітрильника - Готуйсь 7/56, ст.11
Кішочки на ялинку - Готуйсь 10/56, ст.12
Що зробимо з жолуддя та горіхових лупин - Готуйсь 8/57, ст.12
Змайструймо самі - Юні Друзі 6/56 ст.19
Ляльковий театр - Івга Шугай, Веселка 3/54 ст.13

Всі числа ВОГНЮ ОРЛИНОЇ РАДИ дають великий вибір оповідань на різні теми, гор, пісень, віршів, сенок, майстрування, загадок та інших матеріалів. Старайтеся переглянути попередні числа ВОР.

ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ і всі ДИТЯЧІ ЖУРНАЛИ треба комплектувати - вони будуть вам помічні у виховній праці з новачатами.

=====

МИХАЙЛИК - СЕМИЛІТОК

/Старокиївський переказ/

Великому князеві Володимирові народився син і благочестивий митрополит охрестив його Михайлом. От росте він, та такий мудрий, відважний та хоробрий, що аж тивуни й князь дивуються. Знахарі, звіздарі-мудреці, запрошені на княжий терем пізнати дивну дитину, тільки головами покивати: -"Це і єсть наречений прадавнім переказом.

З давніх-давен відомо було, що в княжому роді Рюриковичів прийде колись на світ хлопець і наречуть його ім'ям покровителя столиці Архистратига Михаїла. І буде він богатир славний і войовник, якого ще світ не бачив. Тільки щоб слухали його кияни, тоді красунь Київ затьмить блиском славу Царгороду й Риму. І доти не здобути ворогам Києва, доки стоятимуть у ньому Золоті Ворота і доки кияни держатимуться в єдності та шануватимуть свого князя. Доглядай же, князю, Михайлика, майбутню славу Києва".

За кілька років обляг Київ татарський хан з великою ордою. Татари люто перлися на вали, але даремно: Поки Михайлик у городі, Києва ім не здобути! Бо й справді Михайлик-Семиліток такий герой-багатир, якого ще й світ не бачив. Візьме, було, лука, націлиться, пустить тятиву, - і стріла калена летить просто в страву ханові, у миску. Ще й глузує з хана, картку напише: "Хоч би ти ще сім літ стояв, то нас не візьмеш, поки я в Києві" та й пошле стрілу.

Хан читає, лютується - пиниться, бачить, це непереливки. Орда гине від ратищ і стріл оборонців, кидається пошесть, гинуть верблуди ... А над усе гнівить його той малий Михайлик - Семиліток. Коли б йому такий на зятя нагодився, то з ним можна б увесь світ завоювати! Хай погадав-подумав та й шле послів до Києва.

"Віддайте, - переказує - мені Михайлика за зятя, а то бачите, яка в мене сила, ще й підмога йде. Як віддасте по-дожурому, то відступлю від облоги, а як ні, то, здобувши город, Михайлика все одно дістану, а вас, оборонців, виб'ю до ноги ..."

Зійшлися кияни на віче. Михайлик каже: "Нічого нам боятися. Поки стоять Золоті Ворота, Києва нікому не здобути". Але частина киян відійшла на бік і радиться-змовляється: "Віддаймо його! Через одного має

пропасти Київ? Приймемо те, що хан перказує".

А Михайлик уже біля них. "Як віддасте мене, — то востаннє ба-
чите Золоті Ворота". Тоді кияни далі: "Не слухати нам Семилітка...!

Скочив тоді Михайлик на коня, обернувся до змовників і ще раз
промовив:

"Ой, кияни — кияни, панове — громада!

Погана ваша рада:

Як би ви Михайлика не віддавали,

Поки світ-сонця, вороги б Києва не дістали".

Від'їхав до княжого терему, потішив зажуреного батька і взяв від
нього Рюрикового меча. Перехрестив його тричі й закричав: "Мечу, ти
мій мечу, ти на татар!". Махнув ним на татарське військо, та й не ста-
ло по обидва боки ворогів. Ліворуч його — як вогнем спалило, праворуч
— як солону виклав. Кияни тільки роти пороззявляли зі здивування ...

А Михайлик, сидючи на своєму богатирському, баскому коні звер-
нувся до киян: "О, плем'я лукаве, невірне!" І, переїзджаючи через
Золоті ворота схопив своїми дужими руками половину їх так, як береть-
ся сніп вареної пшениці, і поклав на ногу до одного стремена, а дру-
гу половину Золотих Воріт — до другого стремена... Та тільки шлях за
ним закурився .... Поїхав, кажуть, у якісь далекі гори, а звідти у
Царгород.

Гірко прийшлося покутувати киянам свою змову лукаву. Другого на-
паду татар вони не витримали: Не було з ними героя-оборонця, Михайлика
— Семилітка.

Татари вдерлися в Київ і знищили його до останку. Десятинна Во-
долимирова церква своїми мурами покрила рештки оборонців. Отак, від-
плативши за смерть свого попереднього хана і орди, вигублених невид-
имою рукою Михайлика-Семилітка, татари пішли на захід.

У Києві zostались тільки каліки та нечисленні втікачі, що повер-
нулися з комишів. Вони часто збиралися на руїнах Золотих Воріт, і по-
кутуючи найтяжчий гріх — зразу своєї влади, гірко плакали. На диво, ві-
тер коливав ще уламком золотої бляхи, що її не встиг забрати з собою
Михайлик — Семиліток. І той уламок бляхи додавав надії, тим праведним
киянам, які не хотіли видавати Михайлика татарам. Вони радісно віта-
ли зацілілу пам'ятку: "О, Золоті Ворота! Стояти вам ще там, де ви сто-
яли!" Тоді бляха сяяла ясніше, мінилась у блиску заходячого сонця.
А коли лихі кияни, що хотіли видати Михайлика татарам, сумнівалися,
тоді золото бляхи меркло-темнішало від злих думок.

І зрозуміли недобитки киян, що це Михайло-Семиліток дає про себе
знати. Вони переказали і своїм нащадкам, що Михайлик живе десь далеко,
в Царгороді. І стоїть перед ним глек води та лежить проскурка біла
— більш нічого він не їсть.... І Золоті Ворота стоять у Царгороді.
Михайлик — Семиліток чекає на той час, коли кияни й увесь український
народ об'єднаються і слухатимуть своєї влади. Тоді він повернеться
в Київ і поставить Золоті Ворота на давнє місце. І зас'яють вони та-
ким блиском, як ніколи досі.

"О, Золоті Ворота! Стояти вам ще там, де ви стояли!

В.І.

/ "ЮНІ ДРУЗІ" ч. 2-3/47/

ОСТАПКОВІ ВОЄННІ ХРИСТИНИ

Остапків батько був посесором у добрах кн. Острозького на Волині.
Остапкові кінчився вже 12-ий рік. Від 7-го року життя найняв йому
батько вчителя. Вчився Остапко гарно. Та все ж таки більше тягнуло
його до шаблі, лука та рушниці. Батькові це дуже подобалося. Він го-

ворив:

— Буде з Остапка лицар!

Раз бавився Остапко з хлопцями на другому кінці села, під лісом у війну. Одна частина були християни, а друга татари. Остапко проводив християнами. Татари пішли на гору й відтам мали несподівано напасти на християн.

Остапко, як добрий отаман, скрив своє військо в лісі, а сам виліз на найвищого дуба, щоб розглянутися, куди пішли татари. Нараз побачив він на шляху куряву. Приглядається добре, а це люди на конях та завважив і гострокінчасті шапки.

— Татари! — блиснуло йому в голові, і він швидко зісунувся на землю й каже до своїх:

— Хлопці! Татари, справжні татари йдуть. Відділ невеличкий, найбільше 12 люда. Але можуть наших "татар" узяти в полон. Мусимо їх рятувати. Ти, Івасю, найшвидший у ногах, перекидайся до наших хлопців і сповісти їх про небезпеку. Скажеш, щоб предіставалися крадькома до цього ярку й там скрилися. А як почують крик пугача, нехай вискочать і засиплять татар стрілами. А ми їх рівночасно привітаємо відселя стрілами. Так візьмемо їх у два вогні.

Івась негайно помчав до другого відділу. Остапко велів своїй дружині скритися в лісі й держати луки напоготові. Як він крикне з дерева пугачем, — стріляти. Сидить Остапко на дубі та стежить за відділом татар. Ось вони вже під'їздять під ліс.

"Пугу, Пугу!" — роздався крик пугача. Намліюка, яких сорок стріл сипнуло з двох боків на татар. Чотирьох татар повалилося з коней до долу. Татари змішалися, а тут удруге сипнули стріли, і знов трьох татар впало. Їже їх тільки шість осталося. В тій хвилі з ярку й із ліса вискочило сорок хлопців та хапають татарських коней і стягають із них татар. Татари не мали часу й за шаблі вхопити. Хлопці всі шістьох перев'язали. З цих татар, що впали з коней, було п'ять живих. І їх узяти хлопці в полон, перев'язавши наперед їх рани.

І з полоненими та з їх кіньми подалися всі до двора. Велика була радість і втіха в дворі, як хлопці привели полонених. Коли хлопці оповіли п. Дашкевичеві всю пригоду, сказав він до сина:

— "Будеш отаманом, Остапку! Так і було. Остапко як виріс, став черкавським і канівським старостою. Там збирав він відділи козаків і добре дався татарам у знаки.

Антін Лотоцький.

БОЯГУЗ = ПАНАСИК

Всі називають Панаса боягузом. І старша сестра Мартуся і навіть малий Івась, що ще добре бігати не вмів. Часом ранком йде Панас і побачить kota дядька Івана. А кіт такий чорний, та ще й із зеленими очима, як же ж його не боятись! Такий відьомський!

Частенько бігає Панас до Миколи побачитись. Ох, коби Миколина хата була близенько! А то треба перейти роздоріжжя, а там край дороги куці: чорний бузок, що в нім чортик любить сидіти, як чув десь Панас. Йде наш Панасик до Миколи, а коли переходить роздоріжжя, йому робиться гарячо й лячно, і тоді давай бігти. І так вбігає Панас у Миколину хату задиханий, промовить ледве "Славайсу" — далі годі — не доведе слів зі страху. Сміється бувало Микола, хоч і молодший на цілого пів року від Панаса — той боягузом назве. Не знає Микола, що в ночі на роздоріжжі і відьма на мітлі їде. Де йому все це знати! Але Панасик знає. А як ніч приходить і Панас ляже спати, тоді з голівкою вкривається. Так чомусь страшно, як лампу загасять. І частенько чує Панас, як мама, цілуючи його "на добраніч" боягузом назве.

От такий то був наш Панасик!

Одного вечора засипляв Панас, як почув він розмову тата з дятьком Іваном, що прийшов до них. Розказував дядько Іван, що большевики-енкавудисти в село прийшли. Може двісті, а може й більше. А завтра ще більше прийде. Всі озброєні! Слідити мають за повстанцями, за військом УПА, що в лісі за селом скривається. Як дати знати в ліс, бо зі села некавудисти стережуть. Дядько Іван і тато довго шептали один одному та видно не знайшли рятунку, бо дятько Іван на відхіднім сказав:

- "Нехай Мати Божа стереже наших хлопців у лісі".

Тих стало в хаті. Затихло на дворі. Большевики заснули по хатах, стодолах, бо тільки їхні стійки стерегли села. Не спалось тільки Панасові. Він, цей боягуз, з відкритими очима дивився в темну ніч і думав, як дати знати нашим повстанцям.

Темрява прикрила Панасика, що босий, зодягнений лише у батьків піджак, задніми дверми вийшов з хати. Садам попри річку, а потім попри ліщину, поповз малий Панас. Далі притулившись до високої межі - повз у бік ліса.

От уже близько до ліса, та ту голос: "Стій!"

Панас тремтячим голосом промовив: - "То я, Панас, я до командира, до дядька Михайла".

- Ах, це ти, Панас - боягуз! пізнав його молодий Степан, син дядька Михайла, що стояв на стійці. Повстанець Степан узяв Панаса за руку й провів аж до другого стійкового. Так один по одному передавали Панаса, аж довели його до дядька Михайла.

Дядько Михайло сидів похилений над мапою, при світлі свічки, у землянці. І розказав йому Панас, що в селі большевики, може двісті, може більше, мають вислідити повстанців і розбити їх.

- xxxxxxxxxxxxxxx -

Над ранком, як сонечно пробудилось, не побачило вже енкавудистів у селі. Бачило лиш порозкиданих большевицьких трупів. І бачило відходячих повстанців, обвантажених харчами, якими люде їх обарували. Бачило ще сонечко крізь віконце, як тато цілував малого Панаса і казав:

- "Ти не боягуз, Панасику, ти - герой".

-x-x-x-x-
-x-x-x-x-
-x-x-x-x-

Леонід Полтава

НАША БАТЬКІВЩИНА

Там, де море є глибоке,
Де завітчані Карпати,
Де степи такі широкі,
Що очима не обняти,
Там є наша Батьківщина
УКРАЇНА!

Тим, де сонечко іскриться
Де ласкавий вітер віє,
Де на горах є столиця -
Наш великий, славний Київ
Там є наша Батьківщина
УКРАЇНА!

Всі ми: я, і мама, й тато
У чужім, далекім краї
Будемо її кохати,
Бо і нас вона кохає -
Нас кохає Батьківщина
УКРАЇНА!

"Юні Друзі"
ч: 5-6/1947.

Сестричка Леся

О С І Н Ї   Й Д Е   . . .

Осінь йде у тумані сповитā,
Журавлі понад полем летять,
І всміхається спомином літа
У пожевклих листках - листопад.

На поляні багаття вже зраїку
І новацтво у крузі сидить:
Вийшли всі на свою прогулянку,
Слухатъ давніх казок - аж сюди.

Де тріщить так таємно багаття,
Мов говорять про давніх Стрільців,
Що боролись за волю завзято,
Підняли рідний стяг понад Львів.

Тихо стелиться бабине літо,
Новаки ще тихіше сидять . . .
Вітер казку розкажує дітям,
Тим, що створять новий ЛИСТОПАД.

Ніна Туз

Ж У Р А В Л І

Бачиш мій синочку,
Осінь у саду,
З кучерявих вітів
Вітер листя здув

Листя, як метелики,
В сонці мерехтять . . .
Золотом заблискують
І летять, летять . . .

А у небі синьому
Журавлиний клин -
Може, з України
Надлітає він?

Може рідну хату
В рідному селі
Бачили недавно
Сизі журавлі?

Може у останній,
Гелубій журбі
Привітання з Краю
Принесли Тобі?

Журавлям рукою,
Сину, помахай,
Може, з ними разом
Вернеш в Рідний Край?

З кучерявих вітів
Вітер листя здув -
Бачиш, мій синочку,
Осінь у саду . . . .

"Малі Друзі"
ч. 5-6/1947

Роман Завадович

В Г У Р Т І   К Р А Щ Е

Василько ходить до четвертої класи в рідному селі. Він пильний, гарно вчиться, і пані вчителька ставить його завжди за приклад другим дітям.

- Будьте такі, як Василько! - каже вона не раз до тих, що занедаються в науці.

Але не всі можуть бути такі, як Василько.

Василько не тільки гарний учень - він теж і майстер неабиякий. Хто вмів найкраще оправити книжку? - Василько. Хто склеїти з паперу найкращого літатка? - Василько.

Дайте йому тільки гострого ножика і шматок дощечки, а побачите, які дива він вам повірізує: і пташки, і коники, і возики і драбинку. Навіть з опоки вистругує такі сокирки та молоточки, що діти з зачудування аж ротики розкривають.

І все те робив Василько сам один, без чужої допомоги.

Василько був навіть ордий з того, що вмів так багате сам собі зробити. Він не потребує нікого просити, обійдеться без помічників та й без чужої ласки. Йому здавалося, що прохати в другого допомоги — це сором. Кожний повинен сам собі давати раду.

Під лісом на вигоні, де паслися корови, задумали хлопці поставити курінь, щоб було де сховатись перед дощем. Та й взагалі, добре мати свою власну "хату".

Рада в раду, вирішили, що не жалітимуть рук, тільки хто буде за чолового майстра? Ніхто з них не знав, як акуратно будують хату.

— Будівничим буде Василько, — догадався кирпоносий Володько. Він це найкраще зумів.

І пішли громадою до Василька. Він сидів оподалік і тесав.

— Ми тобі в усьому допоможемо! — заявили хлопці. — Ти тільки наказуй!

Василько подивився на них якось звисока і відповів:

— Сам зроблю.

Хлопці знали, що перечитись нема що. Коли стало пригрівати, погнали своїх корів додому. Погнав і Василько свою Лисаню, але зараз вернувся з заступом, сокирою й молотком і взявся до роботи.

— То ж то здивуються хлопці, як з полудня побачать готовий курінь, — думав Василько, тягнучи з недалекого лісу довгі жердки.

Повкопував стовпи в землю і став примірювати платівці. Вже при тому помітив, що придався б йому помічник, але якось з бідею справився. Коли ж діло дійшло до кроків, виринули ще більші труднощі. Ледве звів першу кроківцю, як вона одним боком зсунулась з платви, впала і розломалась.

Треба було починати від початку. На Васильковому чолі виступили перші краплі поту. Не від втоми, а від того, що почав хвилюватись. Взявся знов до роботи, але неслухняна кроква знов звалилась. Тим разом одним кінцем впала вона майстрові на ногу і дошкульно черкнула по пальцях.

Вже сонце зішло з полудня і пастухи стали виганяти худобу на пашу, а Василько ще вогузився коло кроків. Коли ж друзі надійшли і подавали кроківці, він їх одну за одною швидко примостив і поприбивав.

Всі бачили скільки намучився Василько коло куріня, щоб тільки поставити на своїм, мовляв "сам зроблю". Але ніхто не відізвався ні словом.

Та Василько був не з тих, щоб соромитись своїх помилок. Закінчивши роботу, він подякував друзям і сказав:

— Знаєте, хлопці, я сьогодні чогось нового навчився.

— А чого, чого? — допитувались хлопці.

— Я думав, що найкраще, коли вмієш собі все, сам зробити. Ось, мені був поломався перник, і я сам його направив. Так само збив я до купи вофтця, що їх наш коник брикаючи розсунув. Але є роботи, яких силами одної людини не виконати. Тоді всім треба єднатись до гурту і взаємно собі помагати. От, хоч би це курінь ...

— Або мостити дорогу, — додав Володько.

— Або сипати греблю, — сказав Мирон.

— Або будувати міст, — докинув хтось третій.

— Та й загалом у гурті краще! — заявила Маруся, що дотепер прислухувалась збоку. /Вона вже в шостій класі! / —

Пригадайте бджілок, яка в них сила, як їх бояться, а все через те, що гуртом живуть. У гурті люди dokonують великих діл, у гурті люди могутні, нвоборні.

- Знаєте, що, друзі, - запропонував Володька, сьогодні курінь, наша перша гуртова робота. А завтра вимостимо камінням і піском стежку від дороги до шкільного ганку. Чи згода?

- Згода! - закликали хлопці і дівчата, а їх гуртовий поклик чути було я у селі.

"Малі Друзі"
ч.10/1948.

Олександра КОПАЧ

З ЮНИХ ЛІТ СВ. ТЕОДОСІЯ

..... - "А чи ти не син боярина, та й ще княжого тивуна? А чи не для тебе оце так труджуся та дбаю? А чи не одна ти в мене дитина?"

Так докоряча боярня Мстислава Теодосієві, а обличчя її пала-ло гнівом. Такий сором принести їй! З батьківського дому з якимсь ченцем - пройдисвітом втікати!

- "Ото ж, я тобі покажу! Я відучу тебе цього!"

А син стояв по середині світлиці, як молодий дубчак високий, надто вищий на свої тринадцять років. Чорне волосся здавалось ще темнішим на тлі блідого зі змучення обличчя. Великими бурштиновими очима дивився на матір, готовий прийняти всякий удар.

Та мати не біла. Наказала замкнути його в крайній кімнаті свого великого дому, а за поживу подавати хлібець сухий і воду. Але й до цього не хотів доторкнутись хлопець. У голові в нього шуміло від вражень і втоми. Він зразу як довгий простягнувся на лаві. Не бачив як сонце заглядало крізь малу шибку - оболонку, не чув стуку яструба біля вікна. Як довго так лежав-спав, не знав, бо коли ечу-няв навкруги було тихо й темно. Десь у саду пугачі перегукувались. Північ.

Хлопець сів. Наслухував. І знов пригадалась утеча з дому. Даремно мати нарікає на ченця, він ні вчому не винен. Та й куди там! Ні чернець Варлаам, ні старий його пістун-виховник Антип, не відали, що він укритися на возі, між міхи з пшеницею. А так близько Київ був. А там множество монастирів - його мрія.

І знов важко зітхнув. Чув як горло пересохло і палало. Напомацки шукав води. Десь тут у кухлику повинна бути.

- "Теодосіє! - дав би ти мені твою спрагу!"

Хлопець напружився, наслухував ..... тиша невидними дзвіночками дзвонила. І знов лагідно прозвучали слова:

- "Дай мені твою справгу".....

Хлопець упав на коліна. Молився - радів. Не тільки свою спрагу Богові віддавав, але цілого себе на все, на все .....

Коли перший промінь сонця постукав у ледве прозрачну оболонку-шибку, двері відчинились. Хлопця покликали до світлиці. Це бо дядько Ходина приїхав з Києва у Курськ з молодим князенком Ізяславом. Буде на замку весело й цікаво. Молоді етроки цілятимуть з луків, на ко-нях переганятись будуть.

Теодосій такж може і мусить навіть піти. До боярської бо знаті належить. Ось тут гарну одержу мати принесла, з нового грецького кар-мазину пошиту. А дядько лук і сагайдак з київської найкращої май-стерні. Усі весело говорили про приїзд молодого князенка Ізяслава, про новини у стольному Києві розпитували.

Бояриня Мстислава зі сумом і журбою слідкувала за своїм сином. Він мовчав. Не тішився ні святковою одежою, ні луком – дарунком від дядька Ходини.

Якийсь виродок – думала бояриня – всі люди, як люди, а цей що? До товариства однолітнів – ні; до забав – нецікаво; на полювання та-кож ні. Читати та молитись – усе його зайняття. Та й це правда, до хворих та бідних бігати. Все, що тільки нас виніс би з хати, як би вона не пильнувала. І сердитість на сина знова закипала в її серці. Добре, що брат приїхав, може дещо допоможе. Бо чей же відколи Радомир помер, вона сама осталась і не легко їй було виховувати такого, як Теодосій сина.

Жалілась Мстислава перед братом, коли після сніданку всі залишили світлицю, а вони остались самі.

– "Годі, сестро, так побиватись. Хто знає, чим наш рід вславиться може. Про втечу Теодосія з дому почули ми вже по дорозі до Курська. Князь Ізяслав дуже тим зацікавився. Він хоче пізнати хлопця." А коли сестра мовчала, додав, що в Києві багато синів знатних родів ідуть у монастирі, вести чернече життя.

Тут вже Мстислава не вдержала й гірко заплакала. Вона хотіла бачити сина поміж воєводами, тисяцькими, а не в чорній одежі між ченцями.

А тимчасом Теодосій обійшов коні, нагодував собак. Побавився з яструбом, що скрізь за ним літав і частенько сідав собі на голові свого любимця та на раменах. У саду, де садили нові дерева рівними рядочками, мусів Теодосій також дещо допомогти. Зате, як настало полудне, час довгого відпочинку і снання навіть, хлопець перейшов вже давно знаний гай дубовий, а там левадою, що тягнулась аж до річки, побіг до білої хатинки серед старезних лип. Як золотисті бляшки на панцирях шелестіло їхнє листя. Хлопець постукав тричі в двері. Висока постать одягнена в чорне стала на порозі. Волосся та довга біла борода світили про літа пустинника. Тільки не очі. Вони були молоді, промінні щастям невіданим для стороннього.

Старець зробив знак над головою хлопця і мовчки пригорнув його до себе. Благодатний мир сплив у серце Теодосія. Спокій і радість привітали його в хатині, на простій лаві вони разом сіли.

– "Отче ... – почав юнак непевним голосом. Пустинник усміхнувся ...

– "Знаю все, знаю ... ти ще малий. Будь слухняний своїй мамі! І гаряче молися до Ісуса Христа. Якщо Він захоче мати тебе серед своїх слуг – ченців, то хто опертись може його волі святій?"

Усміх прикрасив його удуховлене обличчя. А думки на мить повернулись у ті далекі часи молодости, коли він, знатний лицар – отрок, немовби то пропав у лісі з походу на печенігів повертаючи. Та він почув поклик Спасителя. Все покинув, родину, друзів, мастки та славу. Святу Землю сходяв ногами своїми. На Святій Горі чернече життя пізнав, а це зараз у дідній землі, у спокої і тиші віку доживає.

– "Так, Теодосію, сину мого серця – кінчив старець свої думки – що у людей неможливе у Бога все можливе".

Із полицки вибрав великий сувій, розгорнув уважно і перед юнаком поклав на столі "Повість про Варлаама і Йосафата".

+ + + + +
+ + + + +
+ + + + +

О П І К У Н Д І Т Е Й

Давно — давно, 1600 років тому, жив у місті Мирах, у Малій Азії, молодий хлопець Миколай. Батьки його рано померли і по них залишилася багата спадщина. Миколай мав дуже добре серце і вирішив усе своє майно роздати бідним. Та тільки ж, як це зробити? Не стало йому сміливості йти між людей і давати їм милостиню.

Через свою несміливість чувся Миколай дуже нещасливий. Він так турбувався, що й спати не міг. І часто у безсонні ночі виходив на плоский дах свого дому і бачив звітіль малі нужденні ліп'янки. Перед ліп'янками спали їх убогі жителі. За дня ліп'янки розжарювалися від гарячого сонця і душно було спати в них. Люди лежали прямо на землі, в лахміттях, що дерлися під час важкої праці в недалеких копальнях мармуру. Лежали тут і дрібні бідні діти, що ніколи ще не зазнали радості в житті.

І стискалося серце Миколая на вид людського горя: Я допомогти оцим нещасним малим дітям?

Він вирішив: найближчої ночі набрав повний міх усякої їжі, хліба, м'яса, паляниць з медом, дактилів, фіг, одержі й грошей, — непомітно для прислуги вибрався з дому і тихцем поклав мішок біля порога найближчої ліп'янки, де спали діти.

Ранком бачив Миколай з даху, як зраділи бідні діти тим міхом! Другої ночі знову вибрався Миколай з повним міхом і знову поклав його біля інших дітей. Такі мандрівки повторяв уже щонаочі.

У місті про ніщо інше не говорили, як тільки про незнайомого добродія. Діти нероз бачили крізь сон постать у темному плащі, що клала мішок, але постать скоро зникла.

А старий вірний слуга Миколая затривожився, коли побачив, що в коморах щораз менше припасів. — "Напевне хтось краде", — подумав. "Треба зловити злодія!"

Став він сторожити й одної ночі побачив чоловіка, в плащі й каптурі, як з мішком на плечах перелазив через браму на вулицю. Зчинив галас, збіглися слуги і кинулись в погоню. Від галасу побудилися і люди на вулицях, побудилися і діти. І всі стали доганяти чоловіка в плащі. І ось перші діти наздогнали його і ...

— "Це не злодій! Це наш опікун! Наш добродій! — закричали діти, бо пізнали незнайомого і плащ його, і мішок повний всякого добра. Зупинилися люди, збентежені й здивовані.

— Це ж Миколай! Багатий Миколай! Це він той добрий дух, що нам дарунки приносив, від голоду дітей наших рятував!

- x - x - x -

Минули роки. Миколай став священником, а далі й єпископом у Мирах. Всі шанували й любили його за доброту велику й мудрість. А про дітей він і далі не забував. Як тільки довідався, що якась дитина в біді, зараз ішов до неї з потіхою і дарунками.

А коли помер, душа його станула перед Господнім престолом. І спитав Господь:

— Чого бажаєш, мій Миколаю, в нагороду за добре своє життя на землі?

— Нічого не бажаю, — відповів Миколай, — тільки дозволь мені, Боже, сходити час від часу з неба на землю і відвідувати дітей.

— Знаю я, яке буде твоє прохання. Щороку в день своїй іменин зможеш зійти на землю. І від того часу, кожного року, в день 19 грудня сходить на землю святий Миколай /бо Церква признала його святим/, і розносить дітям свої дарунки.

Та тільки ж не сила святому Миколасві відвідати за одну ніч всіх дітей, бо тільки один Бог може бути всюди одночасно присутній.

Ото ж добрі люди, що люблять дітей і святого Миколая, часто допомагають йому в добрім ділі. І зовсім не гнівається святий угодник за це, але тішиться, коли хтось навіть і вбереться так, як він, і замість нього прийде до дітей з дарунками і добрим словом та наукою.

Радий Він, щоб таких його заступників було як найбільше між людьми і, щоб як найбільше дітей могло радуватися дарунками в день його іменин.

"Малі Друзі"
ч. 7/1947

Д У Б І Я Л И Н А

Прийшов золотистий ЖОВТЕНЬ і скликає дерева на збори. Зійшлися берези, осики, вільхи, берести, в'язи, буків гладкокорих багато, пришла модрина, прийшов на останку і дуб кострубатий. А Жовтень каже:

- Зима надходить. Пташки відлетіли у вирій, тварини приготують собі затишні криївки, квіти зів'яли. Час і вам готуватися до зими. Час вам соки в коріння стягати, прекрасні листочки скидати, на зиму засипляти.

Збори закінчилися. Золотоволосий Жовтень пішов оглядати сади, а дерева розійшлися по лісі. Стягнула береза в коріння соки, щоб узимку від морозу не потріскалися її білі боки, і листя вмить стало жовто-золоте. Стягнув і був в корінь соки, щоб узимку від морозу не потріскались боки, і листя стало червоне. Стягнув і явір у коріння соки, щоб узимку не потріскалися боки, і листя стало золоте.

Так усі дерева стали жовті, золоті або червоні - і граби, і липи, і в'язи, і осики, і підлісок листовий пребагатий, тільки далі зеленіли ялина, зеленіла модрина й зеленів старий дуб кострубатий.

- Чом ти, панно, не слухаєш наказу Жовтня? Чом далі зеленієш, чом соків у коріння не стягаєш, чом головок зелених не скидаєш?

- Я маю час. Скидаю головки та враз всіх не мушу.

- Ялино! Ти знаєш, що в цій лісі цар я, дуб старий, кострубатий. Я цього не стерплю, щоб хтось у моїм лісі зеленів, а я стояв сіренький, немов прошак. Адже я цар! Як не скинеш головок, я не скину листя. У мене тіло тверде, кора груба, гілки витривалі, листочки мов зі шкіри. Я не боюся морозів.

Вернувся золотоволосий Жовтень і став дерева оглядати. Бачив - всі позолотіли, тільки зеленіє ялина, зеленіє модрина і дуб старезний кострубатий.

- Чому ж ти, дубе, листя не скидаєш?

- Я не скидав і не скину! Моє тіло тверде, кора груба, шилки витривалі, листя мов зі шкіри. Я морозів не боюся! Ото порядки! Я, цар, маю стояти в сіренькім одязі, мов прошак, а ота ялина буде пишатися зеленню! Ні, Я цього не стерплю.

Жовтень сів під дубом і почав йому казати:

- Слухай, дубе! Це не є моя примха, ані особлива ласка для ялини. Вона може зеленню взимку пишатися, а ти ні. Згинеш, як мене не послухаєш.

- Загину від холоду? Адже я сильний, кора моя груба.

Як не від холоду, то від посухи, від спраги загинеш.

- Що ти верзеш? Щоб я зимою мав загинути від посухи, від спраги? Це вже, вибач за слово, теревені.

- Одже з твоїх листочків випаровує багато води. За місяць випарують всі нагромаджені запаси. Води корінням не набереш, бо ж земля замерзне. Так висохнуть твої гілки, бо втратять воду, зісохне і коріння.

- А чому ж ти ялині дозволяєш зеленіти? Чи ж вона не загине від спраги?

- Ні вона не загине! З її дрібних головок випаровує так мало во-

ди, що вона не тратить на зиму всіх нагромаджених припасів. Вона може зеленіти, це їй ніколи не зашкодить.

Почув таке дуб і вже не перечився, позолотів, і став листки скидати.

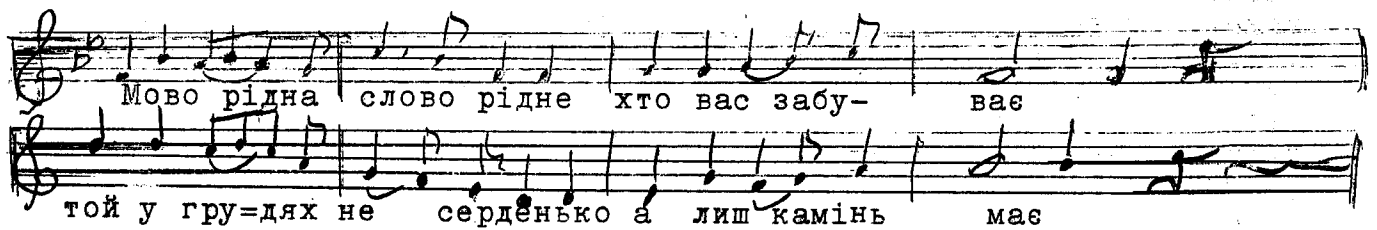
Р І Д Н А М О В А

Мово рідна, слово рідне
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько
Але камінь має.

Як ту мову мож забути
Та ж звуками тими
Ми до Бога мольби слали
Ще дітьми малими.

Як ту мову мож забути,
Що нею учила нас всіх
Ненька говорити,
Ненька наша мила.

У тій мові ми співали,
При грі розмовляли,
У тій мові нам минушість
Нашу розказали.

О. М.

КІЛЬКА ЗАВВАГ ДО НОВАЦЬКИХ ГОР

У виховній праці з дітьми новацького віку гри мають домінуюче місце. Новацтво залюбки вчиться нових гор, а також видумує само власні гри - і тоді дітей не треба зражувати, навпаки, заохочувати. Виховник/-ця/ має не лише слідкувати за цим, щоб гра відбувалася чесно, згідно з правилами, але також мусить брати живу участь в грах. Треба також уважати, щоб всі діти брали участь в грах і не допускати, щоб тільки більш відважні, сміливі були все проводирами в грі. Також тихі й несмілі діти мають брати участь в грі на рівні з іншими.

Якщо маємо надто багато дітей /на прогулянках цілого гнізда, в таборах/, тоді для проведення гор можемо творити менші групи. Однак мусимо тямити, що громадне провадження гор, не в замкнених групах /по ряях тільки/ має важливе виховне значення, щоб теж члени інших роїв співживались разом. Деколи новацькі рої живуть надто замкнено в своїх групах і навіть "ворогують" між собою. Також коли учасники гри дуже різняться між собою віком і розвитком, мусимо тоді творити групи, молодших чи слабших окремо, а старших і сильніших теж окремо. Ніколи не допускаємо до того, щоб фізично слабші діти проводили гру із надто сильнішими й старшими від них. Діти повинні почуватися рівни-

ми з другими.

Коли хочемо вчити нову гру, треба придержуватись таких засад:

1. Знати самому дуже добре дану гру;
2. Назвати гру, пояснити й задемонструвати, коли треба;
3. Пояснювати гру коротко і приступно. Довгі вияснювання і впровадження нудять дітей;
4. Мати наперед приготовані всі потрібні прибори для гри;
5. Уважати, щоб всі правила гри були точно переатерігані серез весь час гри: Найважлише – бути с п р а в е д л и в и м в о ц і н ц і гри, навіть коли наша група програє.

Ото ж до гри треба задалегідь ПРИГОТОВИТИСЬ і продумати гру так саме, як приготуємо і продумаємо гутірку. Тоді гра буде жива, цікава для дітей та виховно успішна.

Ми надто мало дбаємо при ПРИЛАДДЯ для гор. Звичайно думаємо тільки про м'ячі, сітки і, що всі ті прибори треба купити. Тимчасом є багато приборів для гор, що їх можемо заготовити САМІ, а то й в більшості БЕЗКОШТОВНО. Багато гор для молодших новаків і н о в а ч о к, в яких можемо вживати невеликий мішочків, що їх виповнюємо, ГОРОХОМ, ФАСОЛЕЮ тощо. Такі мішочки мають теж велике застосування в дитячій руханці та ритміці. Звичайно в домівці ми не можемо під час забав – гор вживати навіть маленьких м'ячиків, бо тоді всі образи, вікна й навіть стіни будуть в небезпеці. Натомість зовсім безпечно можемо користуватись саме тими мішочками з горохом, для короткого метання, ловлення, для кидання в картонову коробку, що її ставимо на столі, з віддалі і т.п.

Для вироблювання доброї постави у дітей вживається ходження із мішочком на голові, перехід через вузьку кладку тим же мішочком вироблює рівновагу. Відтак змагання в короткій бігу з мішочком на голові, чи для молодших дітей лізти рачки з тим же мішочком, для старших перехід з мішочком понад чи попід якісь перешкоди і т.п. Все те при добрій волі й дрібці фантазії виховника чи виховниці дуже збагачує наші засоби виховних забав і гор з новацтвом.

=====

З Б І Р Н И К ЗАБАВ І ГОР ДЛЯ НОВАЦТВА вже появився. ЧИ ВИ МАЄТЕ ЦЕЙ ЗБІРНИК? ЧИ ВИ ПРОБУВАЛИ ВЖЕ ПЕРЕВЕСТИ ЯКУСЬ НОВУ ГРУ ІЗ ТОГО ЗБІРНИКА? ПЕРЕГЛЯНЬТЕ ЗБІРНИК – ПОБАЧИТЕ СКІЛЬКИ НОВИХ ЗАБАВ І ГОР ЗМОЖЕТЕ НАВЧИТИСЬ І ПЕРЕВЕСТИ З НОВАЦТВОМ !!!!!!!

М А Й С Т Р У Є М О

З І Л Ь Н И К БЕЗ Л И С Т К І В

З і л ь н и к це зшиток, чи альбом, до якого вкладаємо засушені листки дерев, рослин, трави та квіти. Такий зільник можна зробити самому дома і тоді новачата матимуть місце до засушування листків в хаті.

Засушування листків є конечне. Воно незвичайно розвиває природничі зацікавлення дітей у легкій формі забави. Коли новачата будуть бавитись листками, тим більше вон запам'ятають назв дерев – рослин, а сам зільник буде для них пригадкою для цього.

А тепер попробуйте як зробити зільник без листків. Напевно спитаєте, чи воно можливе? Так – МОЖЛИВЕ! Ось послушайте:

ПОТРІБНО МАТИ: невеличку дощинку, або грубий карток
картон білого паперу, найкраще рисункового
шпильочки з головками до припинання
водну фарбу довільного кольору /готову розвод-
нену/

Стара щіточка до зубів
Малий патишок, довший, як щіточка до зубів
Стара газета, або непотрібний папір
Листки дерев

Це виряд для одного новачка/—чки/. Беремо газету чи папір та накриваємо стіл, чи місце на якому будемо працювати. На це кладемо дощину, чи груби картон, а на це білий папір. Тепер на папір покладемо один листок /на середину картки/ і прикріплюємо його шпильочками до паперу. Припненим так листок мусить добре прилягати до паперу. Тоді замочити щіточку у фарбу, стріпати, щоб не було надто багато фарби. Держати щіточку волосінням догори, кілька цалів над листочком, дещо похилити вниз кінець щіточки і тоді патишком потягати по щіточці в напрямі до себе. Дрібні краплинки фарби падатимуть за кожним разом на папір. Краплинки мусять бути дуже маленькі. Коли папір довкруги листка є вже темний, відкладаємо щіточку на бік і уважно збираємо шпильочки, а кількома останніми підносимо листок. На папері побачимо білу силветку листка. Тоді папір треба відложити, що він висох. Коли висохне, підпишемо листок і ма матимемо готову сторінку до нашого зільника. Щоб цей наш листок краще виглядав, можна нарисувати олівцем жилки і тоді це буде немо правдивий листок.

У такий спосіб можна зробити зільник із відбиток листків. Воно буде дуже цікавим заняттям для новачат, що навчаються назв рослин і де вони ростуть, до чого їх примінують і т.п. Такі заняття, особливо на непогідну пору дуже нам пригодяться. Попробуйте їх зробити.

Якщо хочете наперед підготувитися до такого заняття, то можете дістати кусок старої дротяної сіточки із віконниць, або купити кусок дрібної сітки, потяти на куски 3 x 3 цалі. Кінці треба загнути й обліпити полотняною тасьмою, або обкинути плястично тасьмою до плетення. Хто більше майструє може навіть зробити дерев'яні, примітивні рямці для сіточки. Тоді замість посувати патишком по щітці, ми суваємо щіточкою по сітці і дістанемо також дрібненькі краплинки, що падатимуть на папір. Такий спосіб вживається в малюванні і називається НАКРАПЛЮВАННЯ.

Сірий Орел Н. К.

Сестричка НІНА.

В Е Р Б Л Ю Д

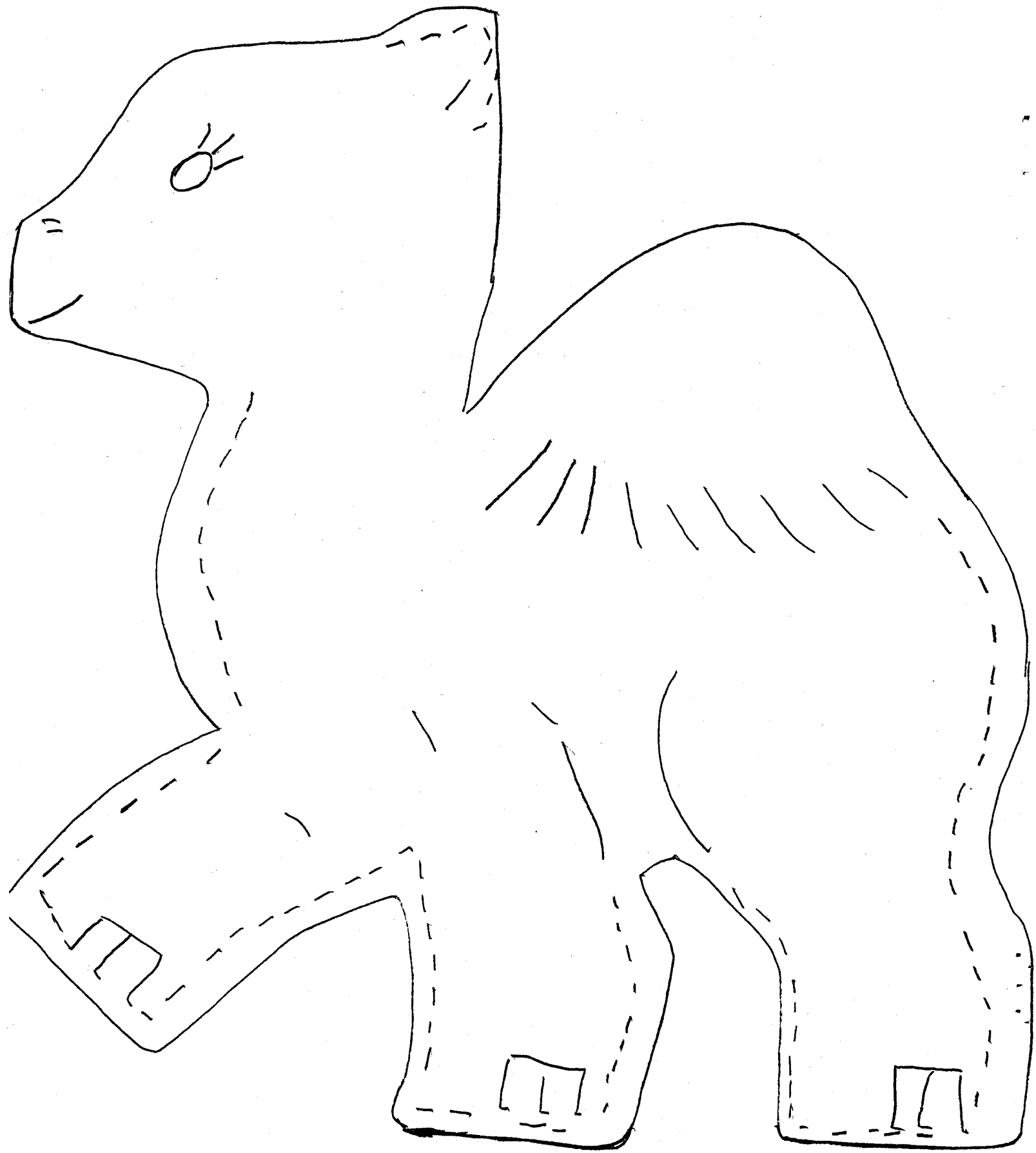
Для виконання ВЕРБЛЮДА за рисунком, що поміщений на наступній стороні треба:

- 1/ фільцу,
- 2/ вати, або іншого м'якого матеріалу до напихання /у склепах можна дістати воно зовсім дешево,
- 3/ Кольорові нитки й гузики,

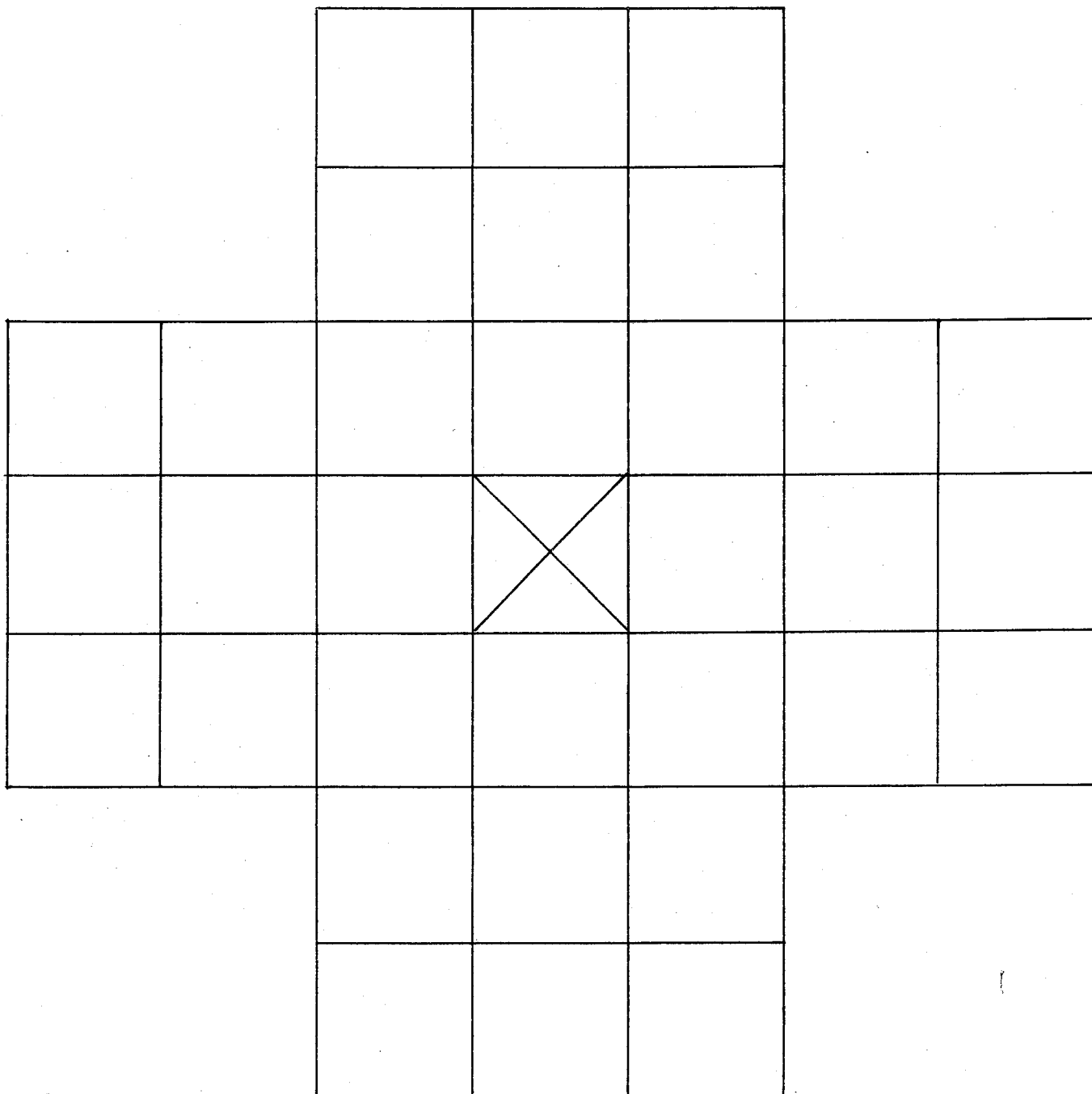
Цілу забавку витинати з матеріалу подвійно й обшивати довкола "обкиданням". Залишити спід, щоб можна було "випхати" верблюда ватою. Тоді зашити долину. Ніс, брови і т.п. можна потім вишивати кольоровими нитками.

Діти дуже захоплюються забавками, що їх самі зробили, тому радо їх шують, навіть по кілька штук. Виконання забавки дуже легке. Наші новачки нашили різних звірятток так багато, що опісля їх продавали на Різдв'яному Ярмарку.

Попробуйте це зробити з Вашими новачками, а опісля напишіть, чи мали Ви успіх, а новачки справжню радість.

" З А Й Ч И К И "

Чи ви знаєте цю гру? Напевно ні. Це є "ЗАЙЧИКИ". На кожне поле шахівниці, за винятком середнього кладете ЗАЙЧИКА. Це може бути камінчик, каштан, шашочка з жолуді, гузик і т.п., але мусите мати 32 зайчиків. Грає один гравець. Може це вам дивно? Це є грати самим собою та із другими гравцями, що грають рівночасно. Це гра, що розвиває бистроту думання, швидку орієнтацію, комбінування. ЗАЙЧИК перескакує по шахівниці лише через другого зайчика ВПЕРІД, НАЗАД, або НАБОКИ. Кожного що черз нього перескочив другий забираємо з шахівниці. В той спосіб забираємо зі шахівниці зайчика за зайчиком. На кінці гри має залишитись тільки один зайчик. Це зразу дуже важко виконати і треба довго впраслятися, щоб це досягнути. Але ви не зражуйтеся і починайте гру. Коли має тільки один гравець те є слідуєче точкування: 1/ПРЕКРАСНО, 2/ДУЖЕ ДОБРЕ, 3/ДОБРЕ, 4/ЗАДОВІЛЬНО, 5/МОЖЛИВО. Якщо грає більше гравців рівночасно то виграв є той, в кого залишилось на шахівниці **найменше зайчиків**. При кінці турніру відчислити в кого найменше число зайчиків і цей виграв. Попробуйте гратим "ЗАЙЧИКАМИ".